

7md

2014 m. lapkričio 7 d., penktadienis

Nr. 39 (1100) Kaina 2,80 Lt / 0,81 Eur

D a i l ė | M u z i k a | T e a t r a s | Š o k i s | K i n a s

Mieli skaitytojai,

Visuose „Lietuvos pašto skyriuose“ vyksta laikraščių ir žurnalų prenumerata 2015 metams.

Nepraleiskite progos kas savaitę skaityti „7 meno dienas“, kurios pačios ateis į Jūsų namus.

Savaitraščio kaina kioskuose – 2,80 Lt / 0,81 Eur, o prenumeratoriams – 2,20 Lt / 0,64 Eur.

Prenumeratos kaina 1 mėn. – 9,50 Lt / 2,75 Eur, 6 mėn. – 57 Lt / 16,50 Eur, metams – 95 Lt / 27,51 Eur.

„Kino“ žurnalo 1 numerio prenumeratos kaina – 7 Lt / 2,03 Eur, pusmečiui – 14 Lt / 4,05 Eur, metams – 28 Lt / 8,11 Eur.

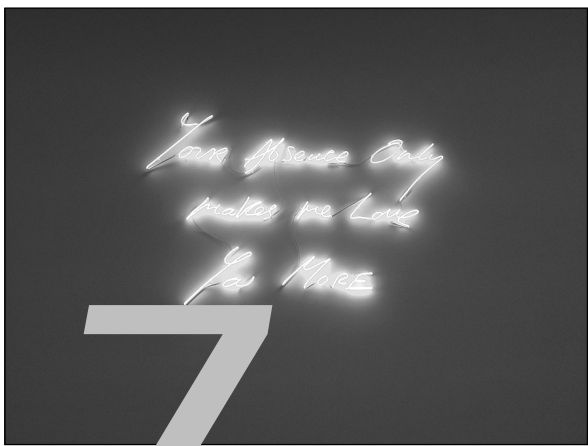
Preneruodami mūsų leidinius palaikote mūsų darbą. Prenumeratą galite užsisakyti ir internetu.

2

„Gaidos“ festivalio koncertai

4

„Savižudis“ Vilniaus mažajame teatre

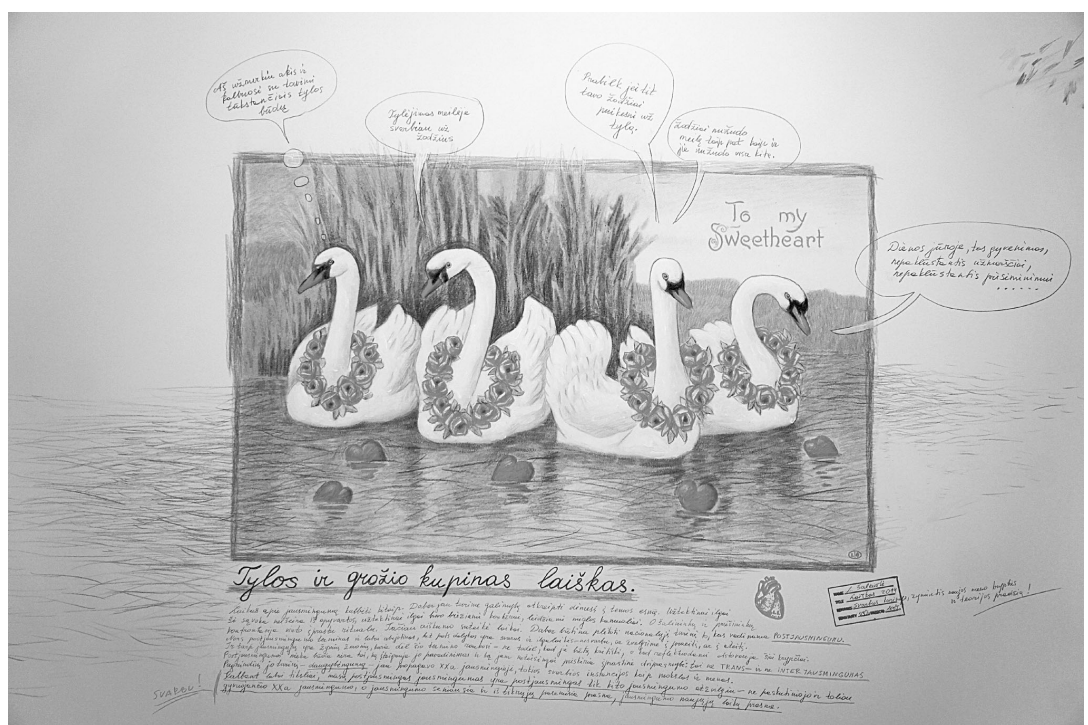

Tracey Emin, „Kai tavęs nėra, myliu tave dar labiau“, 2014 m.

Paulina Pukytė iš Londono

8

„Scanoramoje“ – Šarūno Barto „Trys dienos“

Laisvydės Šalčiūtės parodos „(Melo)dramos. Ledos dienoraščiai“ vaizdas

K. GRIGALIŪNO NUOTR.

Ledos pakartojimas

Moters erotiškumo ir saviapgaulės refleksija Laisvydės Šalčiūtės parodoje

Dalius Jonkus

Eksponuodama prieš dvidešimt metų padarytus piešinius, Laisvydė Šalčiūtė atkreipia dėmesį į pasikartojantį gulbės motyvą. Šis motyvas tampa jos pagrindine tema naujiems piešiniams, kurie pristatomi kaip paroda parodoje. Tai, kas prieš dvidešimt metų buvo tik fonas ir marginalija, dabar tampa pagrindine vaizdavimo figūra. Autorė atlieka savotišką savęs pažinimo aktą – ji apmąsto gulbės motyvą kaip represuoto moteriškumo ir erotiškumo ženklą. Išskeldama į pirmą planą, menininkė susieja jį su graikišku Ledos mitu, kuriame pasakojama apie tai, kaip Dzeusas, pasivertęs gulbinu, suvilioja Ledą. Įvairių autorių tapytas Ledos mitas naujai atkartojamas Laisvydės piešinių cikle.

Svarbiausia šio ciklo tema – moters kūno erotiškumas. Piešiniai pulsuoja erotine įtaiga ir atskleidžia brandžios moters erotiškumą, geismą ir aistringą patrauklumą. Šie piešiniai tarsi išlaisvina tą represuotą moters erotiškumą, kuris anksty-

voje kūryboje (minėtuose piešiniuose) buvo kukliai nutylimas arba marginalizuojamas. Pati Laisvydė šį erotiškumo išlaisvinimo gestą aiškina kaip vyriško žvilgsnio ir galios moters kūnui primesto disciplinavimo paneigimą. Dabartiniai Ledos mitą atkuriantys ir aktualizuojantys piešiniai moters kūną vaizduoja jau ne kaip vyriškam žvilgsniui paklusnų objektą, o kaip savarankišką subjektą, kuris savo erotiniais kerais ir dinamika primeta savo taisykles stebinčiajam ir paverčia jį manipuluojamu objektu. Žaidimo taisyklės pasikeitė. Išlaisvintas moters erotiškumas nebeslepiamas, o išviešinamas kaip teisėtas ir pilnavertis kosminio grožio įsikūnijimas. Atkreipiau dėmesį, kad gulbinas vaizduojamas ne kaip grubus priedartautojas, o kaip moters kūno erotiškumą atskleidžiantis ir net jį intensyvinanti figūra. Gal kartais tai net ne gulbinas, o gulbė. Be abejo, ši gulbė gali simbolizuoti tarp moters kojų įsiterpiančią falą, bet šiuose vaizduose gulbė nėra vyriško kietumo ir tiesmukumo įsikūnijimas. Atvirš-

čiai, gulbė yra pačioje gamtoje glūdinčio patrauklaus grakštumo reprezentantas. Gulbė savo forma atkartoja pačios moters kūno linkius, ritmiškai vingiuoja pratęsdama moters šlaunų, klubų, krūtinės, kaklo linijas, o gulbės plunksnų ir pūkų prisilictimas tarsi įkūnija trokštamą švelnumą. Laisvydė parodos manifeste teigia: „Mūsų gyvenamo pasaulio pamatas gali būti suvokiamas kaip švelnus gestas, tiesiog kaip švelnumas, pirmąpradžiu santykiu siejantis gyvūną ir augalą, lietu ir dirvą, sėklą ir medį.“ Tad Ledos mitą atkartojantys piešiniai vaizduoja ne tik moters, bet pačios gamtos gyvūnišką ir gyvybinį erotiškumą.

Ką slepia parodos pavadinimas „(Melo)dramos. Ledos dienoraščiai“? Pavadinimui pasitelkiamas dienoraščių motyvas nurodo, kad parodai būdingas intymus savęs aprašymo ir atskleidimo žanras. Kita vertus, šis savęs eksponavimas yra susijęs su melo drama. Gal reiktų kalbėti net ne apie melą, bet apie

NUKELTA | 6 PSL.

Nestandartiniai skambesiai

„Gaidos“ koncertas su Nacionaliniu simfoniniu orkestru

Lukrecija Petkutė-Dailydienė

Jau skaitant pranciskus spaudai – jų šiemet festivalio „Gaida“ organizatoriai parengė daugybę – labiausiai sudomino spalio 25 d. koncerto koncepcija – moterų kompozitorių (Hannos Kulenty, Sofijos Gubaidulinos, Ugnės Giedraitės ir Rūtos Vitkauskaitės) kūrinius atlieka Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (dirigentas – Rolandas Freiszteris iš Austrijos) ir du jaunosios kartos lietuvių atlikėjai – klarnetininkas Vytautas Giedraitis ir akordeonininkas Martynas Levickis.

Tą vakarą Nacionalinės filharmonijos salė buvo sausakimša. Žinoma, didžioji publikos dalis buvo kultūra besidomintys šviesuoliai, kurių veidai tarsi *déjà vu* kartojasi kone kiekviename įdomesniame koncerte, nemokamai į festivalio koncertus bandantys patekti Lietuvos muzikos ir teatro akademijos studentai bei nepriklausomi šiuolaikinės muzikos entuziastai. Nors šmėstelėjo mintis, kad dalį publikos į koncertą priviliojo iš mieste renginį reklamuojančių afišų žvelgiantis Martyno Levickio veidas.

Koncertą pradėjo šiuo metu vienos svarbiausių Lenkijos kompozitorių Hannos Kulenty opusas „Part One“, pačios autorės teigimu, – jos Trečiosios simfonijos pirmoji dalis. Kompozicija tiko koncerto pradžiai. Nuolat judantis ir palengva besikeičiantis, tačiau per daug dramatiškumo neturintis muzikinis audinys palengva užliūliavo klausytojus, o profesionalaus dirigento valdomi atlikėjai turėjo galimybę muzikuoti nepatirdami didelio streso (tai šiuolaikinės simfoninės muzikos koncertuose nutinka retai). Tačiau pats kūrinys kažkokių ypatingų (nei teigiamų, nei neigiamų) emocijų nesukėlė.

Toliau suskambėjo rusų šiuolaikinės muzikos *grande dame* vadina mos kompozitorės Sofijos Gubaidulinos opusas, pagal Puškino tragediją pavadintas „Puota maro metu“ („Das Gastmahl während der Pest“). Nuo

pat pirmuosiuose taktuose pakaitomis atskirų orkestrinių grupių unisonu atliktos besikartojančios melodijos ir varinių pučiamųjų šuolių derinio supratau, kad tai bus ilga, sudėtinga ir kruopščiai apmąstyta kompozicija, kuri skirsis nuo prieš tai skambėjusio opuso tarsi diena nuo nakties. Pasak autorės žodžių anotacijoje, „daugelis mūsų epochos žmonių pripažįsta ir jaučia žmonių apimančią baisią nelaimę, visuomenės moralės žlugimą ir neaptykantą stiprėjimą mūsų sielose.

gė įrodyti (turbūt jai jau ir nebereikia to daryti), kad geba iki paskutinio lašo išnaudoti simfoninį orkestrą ir atskirų instrumentų galimybes. Kūrinį jungė dramatinės, niūrios nuotaikos tema, kurią įkyriai kartoję įvairios instrumentų grupės, sukurdamos tembrine kaita paremtą muzikinę medžiagą plėtotę. Šokiravo antrąjį kūrinio pusę, styginams atliekant pakankamai intensyvią epizodą, iš įrašo pasigirstantis ir žaibiškai nutrūkstantis populiarior klubinės muzikos fragmentas,

kestras kūrinį atliko ne ką prasčiau nei įrašė girdėtas orkestras iš Olandijos, tačiau intriguojanti kūrinio vieta įrašė skambėjo kur kas švelniau. Įtariu, kad jei garso kolonėlės būtų pastatytos ne priekyje, o už orkestro, gyvas ir įrašytas garsai būtų deręje tolygiau ir taip nešokiravę.

Antrą koncerto dalį pradėjo jaunosios kartos lietuvių kompozitorė Ugnė Giedraitė su kūriniumi „Arco Iris Circular“, o jos brolis Vytautas Giedraitis klarnetu atliko solo partiją. Kūrinys pasižymi vientisa nuotai-

Koncertą užbaigė turbūt kontroversiškiausios lietuvių jaunosios kartos kompozitorės Rūtos Vitkauskaitės kūrinys akordeonui ir simfoniniam orkestrui „Ashraga“. Pasak autorės anotacijos, jis „skirtas ne tik atlikti, bet ir klausyti. Tai – erdvė muzikantų ir klausytojų patirčiai. Pirmąsias kūrinio idėjas gvildenome su solistu Martynu Levickiu – abu domimės folklorine ir ritualine muzika, atlikimo menu, leidžiančiu muzikanto asmenybei atsiskleisti labiau nei instrumentui. Martynas mane supažindino su išpūdingu Kanados inuitų gerkliniu dainavimu, kuris inspiravo jį įkomponuoti į klasikinę „Ashragos“ orkestro partitūrą bei jungti su mano pačios išrastais gerklinio dainavimo garsais, perrašytas instrumentų partijoms. Savo vietą šioje partitūroje rado laiko fazijų suvokimas per repetityvinį kartojimą ir mane ilgą laiką dominanti kolektyvinių šokių muzika.“

Kūrinėje naudojama daug nestandartinių, sonoristinių atlikimo technikų ir garso išgavimo būdų, kuo ir buvo grįsta visa muzikinė medžiaga. Man užkliuvo tai, kad akordeonas, nors ir būdamas solistas, savo vaidmeniu kažkiek nusileido orkestrui (tokiame specifiniame kūrinėje norėjosi išgirsti dar daugiau netradicinių akordeono atlikimo būdų, nes šis instrumentas turi itin plačią tembrų amplitudę). Taip pat neįtikinamas įgarsinimas. Vis dėlto kūrinys suskambėjo įdomiai ir, tikiu, paliko daug teigiamų išpūdžių klausytojams. Išgirdusi šią Rūtos Vitkauskaitės kompoziciją dar kartą įsitikinau, kad jos muzikos atlikėjai turi ne tik profesionaliai išmanyti savo instrumentą, bet ir turėti neeilinių aktorinių sugebėjimų.

Noriu pasidžiaugti, kad šiemet festivalis „Gaida“ tikrai gali drąsiai vadintis didžiausiu Lietuvoje vykstančiu šiuolaikinės muzikos festivaliu ir kad jo programos koncepcija, žadanti daug išpūdžių, nenusileidžia garsiausiems užsienio šiuolaikinės muzikos festivaliams.

Martynas Levickis ir Nacionalinis simfoninis orkestras

Kontrastas tarp šio negandos paveiklo ir fakto, kad daugybė žmonių nori tik linksintis ir švęsti, sukuria dvasinę būseną, iš kurios neįmanoma išsiveržti. Norima jos atsikratyti, ją įveikti. Tai būtų bendras šios muzikos aspektas. O kūrinio esmę sudaro ne būsenos, bet muzikinės metaforos (t.y. garso), kuri prilygsta tai būsenai, išraiška.“ Norint iki galo suprasti visą šio opuso idėją ir paslėptus kodus reiktų dar ne kartą pasiklausyti kūrinio sekant partitūrą, tačiau išdrįsiu pasidalinti pirminiais išpūdžiais.

Kūrinio forma gana konstruktyška, manau, suplanuota dar prieš pradėdant rašyti. Autorė nesisten-

kuris kaip mat sukėlė šurmulį tarp klausytojų: vieni pagalvojo, kad garso režisieriai suklydo ir įrašą užleido ne tame kūrinėje (aš buvau viena iš jų), kitiems, toliau sėdėjusiems, pasirodė, kad garsas sklido iš lauko. Tačiau kai iš garso kolonėlių jis pasigirdo dar keletą kartų, beliko patikėti, kad tai vienam kūrinui priklausanti muzika, kuri, siekiant specialiai sukurti dar didesnę prieštara vimų efektą, suskamba vietoje ir laiku. Grįžusi namo dar ilgai negalėjau pamiršti šio epizodo. Neišken tusi internete suradau kitą to paties opuso atlikimą ir dar kartą idėmiai jo pasiklausiau. Nudžiugino, kad Lietuvos nacionalinis simfoninis or-

ka ir malonia ausiai tembrų kaita, kokybiškai suorkestruotu muzikiniu audiniu, viduje nuolat kintančia, tačiau pernelyg didelių kontrastų nepateikiančia ritmika, puikiai sukomponuotais ir preciziškai atliktais klarneto solo epizodais. Pati autorė prisipažįsta, kad ši kompozicija yra 2012 m. parašyto kūrinio „Iris“ perdarymas. Esu viena iš nedaugelio, girdėjusių abu kūrinius, ir galiu drąsiai teigti, kad perdaryta buvo nedaug, galbūt dabar kūrinys tapo vientisesnis („Iris“ turėjo kelias gaudinai kontrastingas padalas), taip pat autorė patobulino orkestruotę. Tačiau man patiko ir senoji, kiek energingesnė versija.

Ten buvo drugelis?

Šv. Kristoforo kamerinio orkestro koncertas „Gaidoje“

Vytautė Markeliūnienė

Nors „Gaidos“ festivalis pirmiausia skirtas naujosios muzikos ir jos autorių reprezentacijai, kaskart čia randasi galimybė patyrinėti pagrindinių mūsų orkestrų galimybes atlikti šią muziką. Pritariant minčiai, kad nėra senosios ir šiuolaikinės muzikos kaip visiškai autonomiškų kategorijų, o yra tiesiog muzika, vis dėlto norisi pasakyti, jog anaipol ne visų „Gaidoje“ dalyvaujančių orkestrų skambėjimas tai patvirtina. Na, bet Šv. Kristoforo kamerinis orkestras, nuolatinis mūsų komposito-

rių bičiulis, dažniausiai geba įtikinti šia mintimi, nes muzika – ir senoji, ir šiuolaikinė – yra jam tarsi namai, ir gal tais „namais“ kartais labiau ir linkę tapti šių dienų opusai.

Visiškai tad natūralu, kad spalio 30-osios „Gaidos“ vakaras, įvykęs Šv. Kotrynos bažnyčioje, ir buvo skirtas Šv. Kristoforo kamerinio orkestro interpretacinėms išsistėms. O jų įvairovei puikią terpę sukūrė penkios labai skirtingos kompozicijos: Onutės Narbutaitės, Vytauto Laurušo, Ramūno Motickaičio, Stafano Gervasoni ir Hannos Kulenty. Šių kūrinių visuminę kompo-

ziciją sudėdė ir dar keli šiam koncertui būdingi dalykai, vienas kurių – rimties dimensija, tegu ir atsiskleidusi keleriopai: intymiu kamerinės raiškos taurumu, divertimentišku ar siuitišku kameriškumu, garso transformacijomis ar kitų žanrų inspiruotais „skoliniais“. Ir dar pora išskirtinumų – Šv. Kotrynos akustika, paneigianti bet kokią tiesmukišką skambesio medžiagiškumą, ir bažnyčios išorės bei vidaus architektūra kaip puošnumo, skonio, sąmojo ir išmonių dermė. Ar galima muzikos sklidimui ir klausymui įsivaizduoti tobulesnę rimties erdvę, ku-

Šv. Kristoforo kameriniam orkestrui diriguoja Juha Kangas

rios elementams išryškinti dar panaudojama šviesa, nukreipta į altoriaus skulptūras – 5 kūriniai, 5 apšvietimo variantai (nebūtinai visi vykę): gelsvas, baltas, mėlynas, raudonas ir vėl baltas.

Nors savo kūrinį „Ten buvo dru-

gelis?“ („Was there a butterfly?“) 2013 m. O. Narbutaitė rašė Ostrobotnijos kameriniam orkestrui, dedikavo dirigentui Juhai Kangui ir greičiausiai net negalvojo apie

NUKELTA | 3 PSL.

Kaukės ir kiti veikėjai

Lietuvos kamerinio orkestro koncertas „Gaidoje“

Laimutė Ligeikaitė

„Gaidos“ koncertas Nacionalinėje filharmonijoje (spalio 28 d.), kur griežė Lietuvos kamerinis orkestras, diriguojamas jaunos dirigentės Adrijos Čepaitės iš Graco, praskleidė kai kuriuos pašnibždom skleidžiamus mitus, pavyzdžiui, kad Lietuvos kamerinis orkestras neperpranta šiuolaikinės muzikos, kad Algirdas Martinaitis nieko rimta nekuria, siekia tik šokiruoti ir pan., taip pat apnuogino vieną problemą, kai rimti koncertų ar festivalių rengėjai pasiduoda gudriai suregztam vadybiniam „piarui“ ir nuolat užkimba ant reklaminių kabliukų. Turiu omenyje ne vieną atvejį, kai pompastiškai išreklamuoti atlikėjai nepateisina lūkesčių, o blogiausiu atveju netgi smarkiai nuvilia. Juk turime priemonių patikrinti, ar tie atlikėjai iš tiesų yra „kylančios pasaulinės žvaigždės“, „necilinio talento“ ir „charizmatiški“? O gal padaryta reklama tiesiog paranku pasinaudoti? Apie tokius paradoksus teko pagalvoti ir šiame koncerte, išgirdus „prestižinės smuikininkės“ Aishos Syed, kilusios iš Dominikos Respublikos, atliekama jai skirtą naują Algirdo Martinaičio kūrinių. Tai buvo paskutinis ir labiausiai intriguojantis koncerto akcentas, tad nuo jo ir pradėsiu.

Algirdo Martinaičio Koncertas smuikui ir styginių orkestrui „Trijų m'art komedijų sezonas“ tęsia pastarojo meto kompozitoriaus „kryptį“ pasitelkti jam artimos muzikos atšvaitus ir aliuizijas. Tačiau, nepaisant išorinių efektų, visa muzikinė medžiaga autoriaus yra permąstoma kur kas giliau, filosofuojant apie kultūrinės tapatybės ir egzistencinius, žmogiškus dalykus, galiausiai vedančius, kaip pats rašo anotacijoje, „į ten, lauke už durų, kur mūsų laukia nelaukiamas tragiskasis komedijos teatras“. Atlikti A. Martinaičio kūrinius nepaprastai sunku, nes reikia groti ne vien natos, o tos natos reiškia ne vien garsą. Jo kūryba reikalauja turėti bent kiek adekvačios patirties, žinoti kontekstą, ir ne vien muzikinį. Todėl pastarojo meto jo premjeros, kartais parengtos, pripa-

Aisha Syed, Adrija Čepaitė ir Lietuvos kamerinis orkestras

A. ŠVEDO NUOTR.

žinkime, skubotai, neatskleidžia viso potencialo, kuris atsivertų geriau suvokus autoriaus nešamą žinią. Trijų dalių Koncerte smuikui ir styginių orkestrui A. Martinaitis „surrežisavo“ skirtingų žanrų spektaklį, groteskiškai supynęs į vieną visus teatro sezonus. Čia viename katile verda ir komedija *dell'arte*, ir tragedija, ir baletas. „Martinaitis komplikotas ir sunkiai nupasakojamas. Mažai kas sugebėtų taip meistriškai mėtyti pėdas“, – sakė Šarūnas Nakas savo laidoje „Skersvėjai“, turėdamas galvoje stilistinius jo muzikos skolinius. Išties, ypač antroje dalyje „Baletas – komedija“, pasak kompozitoriaus, atitinkančioje „Vasaros“ sezoną (aliuzija į daugelio kūrėjų eksploatuojamą „Metų laikus“), vos apčiuopiamai smėkščioja įvairiais štrichais ir intonacijomis ženklina aliuizijos tai į Piotro Čaikovskio mažųjų gulbių šokio faktūrą, tai į groteskišką Dmitrijaus Šostakovičiaus Fortepijoninio trio ritmiką, tai į Leonido Desiatnikovo „Rusų sezonus“. Staigiai perėjus į trečią dalį – „La caccia – komedijos sezonas“, aliuizijos nukreipiamos į Antonio Vivaldi Smuiko koncertą B-dur (RV 362), dar vadinamą „La caccia“. Prasideda „Ruduo“ – Medžioklės sezonas (*la caccia* (it.) – medžioklė). Iš orkestro pasigirsta žvėrių viliojimo švilpukai, autoriaus

pasiskolinti iš tikrų medžiotojų, o rimtoji dirigentė gerokai nustebina suvoktu, kai pati pradeda pūsti medžioklės ragą. Kaukių teatras tiesiog šėlsta, o jame ne paskutinis vaidmuo skirtas kvailybei, anot kompozitoriaus, „sakraliajai kvailybei“, išreiškiamai bravūra, puošnumu, grotesku, paviršiniu grožiu. Beje, pagal sumanymą, viską reikia atlikti labai preciziškai. Ko gero, su šiuo kūriniu A. Martinaitis perėjo į kitą savo pamėgtos stilistikos lygmenį – „palaidą“ intertekstualumą įlieja į kaukių pavidalus. O juk kaukė – ne vien mūsų veidrodys, pasitarnaujantis nuolat autoriaus pasitelkiamai sociokultūrinei minčiai. Tai taikliai pasirinktas meninės išraiškos ženklas, anot Renė Girard'o, tai simbolis, kupinas priešybių, kurios neretai taip lengvai persilieja viena į kitą, kad lygiateisiu jo reikšmių spektras teikia beribes interpretacijos galimybes.

Orkestras, turėjęs įveikti tokią intensyvią ir sudėtingą partitūrą su visomis jos reikšmėmis, nusipelnė didžiausios pagarbos. Jų grojimui nepritrūko nei stilistinės įvairovės, nei charakterių, nei pulso intensyvumo, nei prasmės. Jų kaukių teatras, vadovaujamas dirigentės A. Čepaitės, kunkuliuo raiškiai ir visu pajėgumu. Tempo požiūriu neatsilikio ir solistė Aisha Syed, kurios par-

tija nenutrūksta nė akimirka ir išties reikalauja nepaprastai daug fiziinių jėgų. Tačiau visą numanomą štrichų (išraiškų) įvairovę smuikininkė grojo vienodai, nepaieškojusi jokių stilistinių niuansų ar charakterių. Reikia pripažinti, kad jaunas atlikėjas amžius ir kitokios stilistikos, galbūt romantinės, muzikos pasiekimai čia atsidadė ne vietoje. Solisto, kaip adekvačios autoriui asmenybės, problema iškyla dažnai. Šįkart ji buvo išties akivaizdi. Prie žmogiškąją komediją persmelktos kūrinio idėjos solistė derėjo nebent tuo, jog griežė spaudoje smarkiai išreklamuotu Stradivarijaus smuiku, kainuojančiu daugiau nei 10 milijonų litų ir galbūt kai kuriuos klausytojus suviliojusiu ateiti į koncertą...

Kiti koncerto kūriniai nesukėlė tiek prieštarų, kaip Simpatiškas argentiniečio Osvaldo Golijovo kūriny „Last Round“ styginiams, inspiruotas Astoro Piazzollos, nuskambėjo gana stilingai, orkestras sėkmingai „pagavo“ tango manierą. Nors prigimtinis dirigentės santūrumas, atrodo, kažkiek pristabdė repetityvinės kūrinio medžiagos plėtojimą iki stipresnės kulminacijos, lyrinė gėlmė lėtojoje dalyje buvo pasiekta įtaigiai.

Hannos Kulenty „E-motions“ akordeonui, styginių orkestrui ir mušamiesiems suintrigavo ne tik

sėkmingu emocinio prado derinimu su tobula technika, bet ir nenusakoma kūrinio stilistine erdve – maždaug nuo raudos iki choralo. Efektingi akordeono ir orkestro grupių *tutti* epizodai sklandžiai persimainydavo į virtuozinius, pašėlusio tempo solisto pasażus per visą klaviatūrą. Čia pagaliau buvo įkūnyta neišsipildžiusi 25 d. „Gaidos“ koncerto publikos svajonė, kai padeonstruoti viso virtuozizmo akordeonininkui Martynui Levickiui neleido Rūtos Vitkauskaitės kūrinio koncepcija. H. Kulenty sumanymas geriau atitinka publikos skonį: čia išryškėja ir emocionali muzikos idėja, ir puikaus akordeonininko iš Lenkijos Encaszo Kubito sugebėjimai.

Moderniosios muzikos klasiko ir minimalizmo simbolio Philipo Glasso Simfonija Nr. 3, sukurta 1995 m., – tarsi skirtingu raštu ir ornamentu drobės, audžiamos čia pat, koncerte. Patyriau didelį malonumą klausydama, kaip orkestras lengvai ir natūraliai, o kartu ir absoliučiai preciziškai pynė tas pamažu kintančias faktūras, kaip mocartiško grakštumo maniera gretino dinamikos ir štrichų (*pizzicato – tutti*) kontrastus, kaip formavo atskirus faktūros sluoksnius ir žaismingai kintančius sudėtinius metrus. Orkestras labai lygiai, tarsi vienas instrumentas grojo *tutti* figūracijas, trečiojoje dalyje subtiliai periteikė dinamines bangas. Tačiau šios dalies plėtotei pamažu nuslydus į pernelg romantiską traktuotę (kas, matyt, dirigentei yra artima), pasigedau to šalto laikrodinio tikslumo ir visiškai objektyvaus variklio, būdingo „tradiciniam“ Ph. Glasso minimalizmui. Finalinė Simfonijos dalis vėlgi sužavėjo grakščiu aštrumu, švairiu *tutti*, nė trupučio „nenušėdusiu“ tempu.

Festivalio rengėjus reiktų pasveikinti – užuot kas metai gaivinę laikinai susibėgantį „Gaidos“ ansamblį, šįkart pasitelkė tikrus savo amato meistrus, Lietuvos kamerinį orkestrą, kuris tarp vis intensyvių koncertų ir gastrolių grafiko parengė labai sėkmingą šiuolaikinės muzikos programą.

ATKELTA IŠ 2 PSL.

Šv. Kotryną Vilniuje, kaip tik šiame „Gaidos“ koncerte kompozitorės opusui buvo lengviausia megzti dialogą su erdve. O juk toji dialogo patirtis jau brandinta nuo gerokai senesnių laikų – nuo oratorijos „Centones meae urbi“, kurios premjera čia vyko. Tačiau, žinoma, ne vien erdvės dalykai nulėmė patirtą išpūdį, o pirmiausia pats kūriny ir jo atlikėjai: suomių dirigentas Juha Kangas ir Šv. Kristoforo kamerinis orkestras. Klausai to tylaus garsų prasių peizažo, to lėtumo, plevenančios, o kartais intensyviau sūkuriojančios plastikos, formuojamos

iš trapių styginių linijų, unisonų, virpančių *tremolo*, flazoletų ar švelnių klasterių, pagaliau ir iš pradinių prislopinto tritonio (des-c-g) kartojimo (na, ši intonacija ilgam išikūrė atmintyje), ir galvoji apie dvasios pastangas sukurti grožį, regis, tai, kas joku būdu nėra šios kompozitorės naujosios ilgai rašytos operos „Kornetas“ savastis ar kitų O. Narbutaitės opusų kameriniam orkestrui atkartojimas. Ir kartu nėra to šiandien taip geidžiamo ir devaluoto „naujo“ atitikmuo. Nes tai tiesiog opusas, paliudijantis kūrybos laisvės slėpinį.

Po šio kūrinio, tarsi po pirmosios koncerto dalies, „uždanga nusileido“. Bet ir vėl pakilo – pasikeitė dirigentas: į sceną įžengė Donatas

Katkus, interpretavęs kitas 4 partitūras. Pasikeitė ir kūrinių pobūdis (bet juk jau sakytą, kad kompozicijų būta labai skirtingų). Divertismentiška žaismingumą ir „postprokofjevišką“ emocionalumą, „pabarstyta“ trigarsių ir romantiškos kadencijų prieskoniais, pateikė gyvybinga Vytauto Laurušo „Simphonietta“, šįmet sukurta „Gaidos“ užsakymu. Tembrų transformacijomis ir rytiškos muzikos atgarsių paženklinimais paraštelėmis alsavo Ramūno Motiekaičio „Be kraujo... be sparčių“, sukompnuota iš šiam kompozitoriui artimo mįslingo abstraktumo, trapiai įgarsintos tylos, tačiau vietomis netikėtai išraižyta deklaratyvokų konkretybių (gal tai dėl atlikimo koncepcijos atsiradę aštroki

niuansai?). Visiškai kitokia artikuliacija išsiskyrė Stafano Gervazoni pjesė 22 styginiams „Un leggero ritorno di cielo“ („Lengvas dangaus sugrįžimas“), paveikta kalbinių ištarmių, retoriškai figūratyvi ir intensyvi, į visumą dėliojama lyg iš skeveldrų ir kartkartėmis savo emocingumu skambanti lyg romantinės partitūros metamorfozė.

Siuitišką temą plėtojo ir koncertą pabaigęs Hannos Kulenty opusas „GG Concerto“, atliktas labai techniškai klavesinininkės Goškos Ispording (Olandija, Lenkija) ir Šv. Kristoforo kamerinio orkestro, diriguojamo D. Katkaus. Kompozitorė ir solistė – šio „Gaidos“ festivalio žvaigždės, abi geba puikiai sąveikauti muzikinėse struktūrose.

Kūrinyje buvo girdėti repetityvinės technikos ir koncerto žanro konvencijų (aiškios ritminės struktūros, pasažai, solo instrumento kadencija) samplaika, bravūriškų efektų ir to, kas sukelia momentinę virpulį. Tačiau tas virpulis linkęs gana greitai praeciti ir tada, koncertui pasibaigus, dirščioji į jo visumą: o į ką šįkart atsiremtum? Žvilgsnis tuoj pat krypta į pradžią – link kompozicijos, suformavusios ypatingo lūkesčio kriterijus. Taip, šimintiniausias koncerto išgyvenimas – O. Narbutaitės „Ten buvo drugelis?“, Juha Kangas, Šv. Kristoforo orkestro įtaiga. Akimirka tetrunkančio išsiskleidimo idėja? Ne, tai išpūdis, trunkantis kur kas ilgiau.

„Savižudis“ saugiai

Premjera Vilniaus mažajame teatre

Alma Braškytė

Vilniaus mažajame teatre Gabrielė Tuminaitė pristato spektaklį – Nikolajaus Erdmano (1900–1970) paskutinę užbaigtą pjesę „Savižudis“ (1928). Pjesė savosios epochos ore kybančias mintis artikuliuoja taip, kad didžiausieji autoritetai ją vadino genialia, autorių lygino su Gogoliu, įtakingiausi Maskvos teatrai varžėsi dėl galimybės ją statyti, o tie, kuriems rūpėjo išsaugoti valdžios ir santvarkos *status quo*, padarė viską, kad „Savižudis“ savos šalies scenos neišvystytų. Beveik šešiasdešimt metų.

Pjesė apie tai, kaip vadinamojo „mažo“ žmogaus „mažumu“ – negebėjimu savarankiškai mąstyti, savosios tapatybės nesuvokimu, paklusimu propagandinei ir bet kokiai kitai tiesai pridengiančiai retorikai, jo kasdienio gyvenimo ir sąmonės automatizmu – pasinaudoja turintieji galią. Visokio plauko: ir tie, kurie formuluoja lozungus visuomenės vartojimui, ir tie, kurie įsikimba į „artimą savo“, kad suvartotų jį visiškai privatiems tikslams. Kurie paverčia vienintelį ir neįkainojamą žmogaus gyvenimą ciliniu statistikos ir sau palankios retorikos vienetu.

Erdmanas pjesę parašė nepo kreičiamoj Maskvoje, kur valdžia, nepajėgianti išvairuoti valstybės ekonomikos, kiek atleido gniaužtus, leisdamas reikštis vadinamajai „privatačiai iniciatyvai“. Ir išsibadavusi „privatačioji iniciatyva“ kibo į mažiau iniciatyvius bendrapiliečius su nemenkesne nei valstybės jėga. Pasiruošusi suvarto-

Indrė Patkauskaitė ir Daumantas Ciunis

L. VANSEVIČIENĖS NUOTR.

ti ne tik jų gyvenimus, bet ir mirtį. Kad galėtum visa tai iš žmogaus pasisavinti, reikalinga retorika: gausi, bet nebūtinai nuosekli. Tiesą sakant, nenuosekli ir prieštaringa dar geriau, tokia ji dar pavojingesnė impulsyviai ir savo silpnybės linkusiai teisinti sąmonei.

Užtat Erdmano pjesė, kurioje nevykėlis pilietis Podsekalknikovas įkalbamas numirti dėl įvairių interesantų (nuo inteligentijos atstovo iki išlaikomos damos) gerovės, yra pirmiausiai „tekstinė“, juvelyriskai išrašyto kalbos audinio pjesė: visi jos veikėjai, pradėdami pačiu bedarbiu žmonos išlaikytiniu Podsekalknikovu, jo žmona, uošve bei kaimynais ir baigiant suinteresuotais jo mirtim bendrapiliečiais kalba iš esmės citatom, nuotrupom ir atplaišom to patetiško ir apgaulingo grobuonių (kaip dabar pasakytume) diskurso, kurį jie paskleidžia aplink save kaip moliuskai sepiją.

Todėl statant tokią pjesę (jeigu nenorima užsimerkti ir nematyti to, kas iš esmės sudaro pačią jos substanciją) būtinas labai geras vertimas (pjesę vertė Rasa Vidūnienė), iš vertėjo reikalaujantis taip pat ir poetinės raiškos įvaldymo, ir ypatingas režisieriaus dėmesys aktorių sakomam tekstui. Nes esminės pjesės kolizijos vyksta ne tarp personažų ar viena kitai prieštaraujančių idėjų, bet tarp retorikos ir tiesos, kurią toji retorika slepia, iškraipo, pavagia.

Dar vienas svarbus sprendimas, kurio neįmanoma apeiti nusprendus šiandien statyti „Savižudį“ – kokiam laike ir vietoje vyks pjesės veiksmas. Trečiojo dešimtmečio Maskvoje ar dabartyje. Tiesa, galimas dar vienas „ėjimas“ (pats slidžiausias): atsisakyti konkretaus istorinio laiko nuorodų, sakant, kad dėmesys sutelkiamas į universaliuosius pjesės reikšmių metmenis.

Regis, Gabrielė Tuminaitė renkasi tarpinį variantą.

Spektaklio veikėjų kostiumai liudija, kad turim reikalą su istoriniu pjesės parašymo laikotarpiu, tačiau daugiau jokių dėmesio konkrečioms istorinėms aplinkybėms pėdsakų nerasim. Pjesė smarkiai kupiuruota ir didžiama specifiškai į porevoliucinio dešimtmečio Maskvą referuojančio teksto išbraukta. Net jei tai padaryta siekiant tiesiog sutrumpinti tikrai nemažos apimties pjesės „metražą“, spektaklyje tai nėra kompensuojama jokiais kitomis (režisūrinėmis, scenografijos, muzikinėmis etc.) priemonėmis. Priešingai, spektaklio pradžioje į Podsekalknikovo žmonos Marijos (Indrė Patkauskaitė) tekstą įterpiamas nemažas feministinio Valerie Solanas manifesto (1960) gabalas – dar vienas noro atsiriboti nuo konkrečių laiko žymų įrodymas.

Deja, toji niekieno zona savaime universali netaupa. Ir nenorėdama nei perkelti veiksmą į aktualųjį mūsų laiką, nei sutelkti dėmesį į istorines aplinkybes (paliekant universaliosioms prasmėms pačioms išsikristalizuoti iš konkretybės), režisierė atima iš pjesės geluonį, paverčia spektaklį saugiu etudu apie žinomus dalykus – kad gyvybė kiekvienam, netgi didžiausiam nevykėliui Podsekalknikovui, brangi.

Kita vertus, neiškeldama sau (ir aktoriams) užduoties, kaip išryškinti kvapą gniaužiantį pjesės tekstinio audinio aštrumą (kad ir kiek neišvengiamai prarandamą verčiant),

G. Tuminaitė pasuka išmintu taku ir daro tai, kas jai (ir jos aktoriams) geriausiai pažįstama: spektaklio „substanciją“ ji lipdo iš veikėjų savybių, būsenų, santykių ir situacijų vaidinimo. Matyti, kad režisierė ir aktoriai gerai vienas kitą supranta, kuria spektaklio audinį iš panašiai jaučiamos, tos pačios tradicijos suformuotos vaidybinės medžiagos: jie žaismingi, šmaikštūs, jaučia žanrinę spektaklio intonaciją, girdi ir mato vienas kitą.

Žiūrovai savo ruožtu mato sustiprėjusį (nuo apdovanotojo Myškino Eimunto Nekrošiaus spektaklyje) Daumantą Ciunį (Podsekalknikovą), šmaikščią, plastišką ir atkaklią, su vos jaučiamu melancholijos pamušalu Indrę Patkauskaitę (Podsekalknikovo žmoną Mariją), temperamentingą primadoniško užmojo Agnę Šataitę (Podsekalknikovo uošvę), apskrupų ir nepagaunamą Tomo Rinkūno Kalabuškina, saldžiabalsį patetišką Tomo Stirnos inteligentą Grand-Skubiką, taip pat silpnėsnes aktorių ansamblio grandis: neuztikrintą savimi Kleopatrą (Agnę Kiškytę), iš atminties kaip mat išslystantį Tomo Kliuko Spekuliantą ir Artūro Dubakos (kuris pamiršo, kad nebylus vaidmuo gali dar ir kaip byloti) Jaunuolį. Visa tai neišraiškingoj, teatro mokyklos skurdų arsenalą su atsitiktiniais daiktai (ant stiebo pamauta apibyrėjusia gipsine galva sienos gilumoje) primenančioje, nefunkcionalioje, viso spektaklio metu iš esmės nesikeičiančioje scenografijoje.

Tarp malonumo ir pragaro

Cezario Graužinio spektaklis „Dr. Faustas“

Kamilė Žičkytė

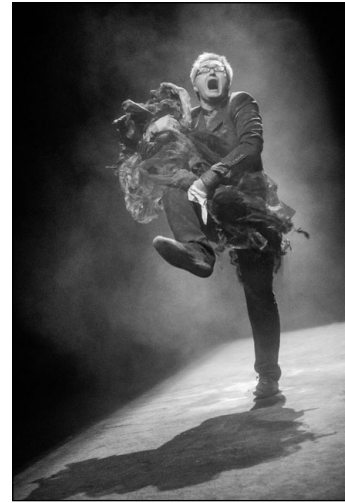
Nutilus pirmojo lietuviško siaubo filmo „Rūsysis“ (rež. Ričardas Matačiūsis) reklaminei psichozei, Cezaris Graužinis su trupe pakvietė teatro gerbėjus į „Lietuvoje dar nematytą „siaubo komedijos“ žanro spektaklį „Dr. Faustas“ (pagal anglų dramaturgo ir poeto Christophero Marlowe žymiausią kūrinį „Tragiška daktaro Fausto istorija“, kurį pats režisierius pirmasis išvertė į lietuvių kalbą). Ne mažiau intriguavo ir kitos reklaminiuose spaudos pranešimuose išsakytos kūrėjų mintys, kad „kūrinio apie Faustą pasirinkimas atspindi teatro „cezario grupė“ pasiryžimą nesikartoti, eksperimentuoti (...), citi vis nauju kūrybinių ir dvasinių iššūkių reikalaujančiu keliu“. Tarsi šiandieninis žiūrovas akiai pasiduotų kvietimui mokėti pinigų tik už tai, kas nauja ir dar nematyta, o nestatyto kūrinio perkėlimas į sceną garantuotų teigiamą jo vertinimą... Spektaklio premjera įvyko Visų Šventųjų dienos išvakarėse Vilniuje, „Menų spaustuvėje“.

Turbūt daugeliui Faustas pirmiausia asocijuojasi su daugiausiai dėmesio sulaukusia Johanno Wolfgango von Goethe's tragedija „Faustas“ (1808). Tačiau Williamo Shakespeare'o konkurentas Christopheris Marlowe, būdamas dvidešimt ketverių, pirmasis XVI a. suteikė draminei formą vokiečių tautosakos legendai apie sielą velniui pardavusį ir valdžios mainais užsimanijusį Faustą. Kiek vėliau šį motyvą savaip traktavo didysis ispanų baroko dramos kūrėjas Pedro Calderónas de la Barca pjesėje „Stebuklingasis magas“ (1637).

Marlowe su pasimėgavimu kuria istorijas apie žmogiškas svajones tuo metu, kai Anglijoje tvyro religinis susiskaldymas, pats autorius atvirai abejoja krikščionybės tiesomis, o už tai yra kaltinamas erezija ir piktžodžiuavimu. Dramos fabula paprasta: nepasitenkinęs įgytomis ribotomis medicinos, teisės, logikos, filosofijos ir teologijos žiniomis, Faustas atsiduoda magijos pasauliui ir prisišaukia Mefistofelį. Su juo profesorius sudaro sandorį: mainais

į fundamentalių pasaulio tiesų pažinimą po dvidešimt ketverių metų Mefistofelio tarnystės Faustas savo sielą atiduos Liuciferiui. Magiško dramai suteikia pragaro ir dangaus gyventojų vaidavimas, Fausto ir Mefistofelio kelionės laiku, susitikimų su didingais istoriniais veikėjais (Šventosios Romos imperatoriumi Karoliu V, Aleksandru Makedonietiu, Popiežiumi ir Elena, dėl kurios kilo Trojos karas) aprašymai. Faustas įsimyli Eleną ir prašo bučiniu išgelbėti jį nuo neišvengiamo likimo, bet sutartis su velniu neatšaukiama ir Faustas pasmerkiamas mirčiai.

Cezario Graužinio spektaklis, kaip ir drama, prasideda Choro prologu. Keturi juodus frakus ir vieno juodas kepurės bei blizgančias liemenes vilkintys aktoriai sinchroniškai sako tekstą, iliustruodami jį vienodais judesiais. Mintyse praskrieja matyti „cezario grupės“ spektakliai, kuriuose naudotas panašus principas: „Arabiška naktis“ (2003), „Drąsi šalis“ (2007), „Viskas arba nieko“ (2009), „Nutulė to-

Vytautas Kontrimas

liai“ (2010), „Lai lai lai“ (2011) ir kt. Choras skelbia spektaklio pradžią ir dingsta, sceną užleisdamas prie darbo stalo parimusiam Faustui. Visi aktoriai (Brigita Arsobaitė, Paulius Čizinauskas, Vilma Raubaitė, Julius Žalakevičius), už širmos keisdami drabužius, vaidina po kelis (nesvarbu – vyriškus ar moteriškus) personažus. Tik Vytautas Kontrimas visą laiką išlieka Faustu. Beveik

dvių valandų spektaklyje jis vienu metu aktyvus, pasitikintis savimi ir sėkmingai ignoruojantis savo gyvenimo dramatiškumą. Faustas – tarsi atsvara likusiems nužmogėjusiems dramos herojams. Pažadėjęs sielą velniui jis siekia savo įgytomis žiniomis ir galia sudrebinti žmoniją. Juk pats Marlowe yra pasakęs, kad „pragaras tėra nusiteikimas“. Kurdamas Fausto paveikslą, Marlowe jo lūpomis užduoda klausimą: jei netikime rojau ir pragaro egzistavimu, kodėl turėtume bijoti pabaišos? Scenoje, kurioje tik širmos, darbo stalas ir krėslas (kostiumų ir scenografijos dailininkas – C. Graužinis), dūmų ir miltų debesys skendintys dramatiški gyvenimo nuotyčiai tampa įmantrių intonacijų, jautrių monologų ir sakralios muzikos, šaržuotų charakterių ir judesių mozaika.

Antroje spektaklio dalyje prasideda tikras šou: Mefistofelis (V. Raubaitė), eidamas podiumą primenančiu kilimu, įneša mikrofo-

NUKELTA | 5 PSL.

Vėlinių šokiai

Keli vakarai išėjusiems atminti

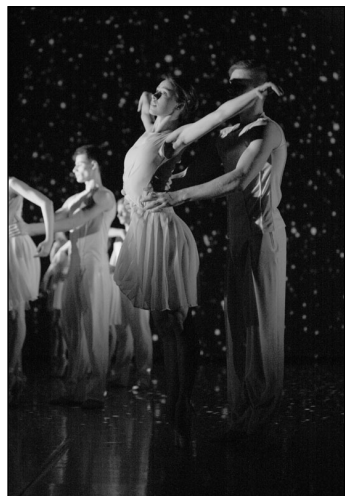
Helmutas Šabasevičius

Paskutinė spalio savaitė – proga prisiminti mus amžiams palikusius artimuosius, bičiulius, profesinius bendraminčius. Šokio kūrėjai tam turėjo keletą progų.

Spalio 23 d. Mokytojų namų Didžiojoje salėje įvyko vakaras, skirtas baletu istorikės ir kritikės, šokio pedagogės, kolektyvo „Liepsnelė“ įkūrėjos Lidijos Motiejūnaitės atminimui – jai šiemet būtų sukakę devyniasdešimt metų. Jos darbai reikšmingi Lietuvos baletu istorijai (dar 1972 m. ji pirmoji apsigynė disertaciją, skirtą baletu artistės Marijos Juozapaitytės kūrybai, vėliau išleido knygą – šios šokėjos portretą), tačiau dar svarbesnis jos pedagoginis darbas su „Liepsnelių“ šokėjomis.

Šio prieš penkis dešimtmečius įkurto kolektyvo taip pat nebėra – ilgą laiką Profasjungų kultūros rūmose puoselėta „Liepsnelė“ užgeso, o ir patys rūmai šiandien labiau primena vėlių buveinę, tačiau ant Tauro kalno rusenusį šokio ugnį išsinešiojo daugybė Motiejūnaitės mokinii. Baletu istorikas Žilvinas Dautartas Motiejūnaitę pavadino „deimantų ieškotoja“ – ji paragino į M.K. Čiurlionio mokyklos Baletu skyrių stoti baletu solistę, dabar pedagogę Loreta Bartusevičiūtę, „Liepsnelėje“ su šokiu susipažino visas Lietuvos baletu žvaigždynas – balerinos Jolanta Valeikaitė, Eglė Špokaitė, Živilė Baikštytė, Neli Beliakaitė, choreografės Anželika Cholina, Marija Simona Šimulynaitė, ką jau kalbėti apie daugybę merginų, kurioms šokis, nors ir netapo profesija, visam laikui liko didele gyvenimo dalimi.

Atminimo vakare Motiejūnaitės liepsnelę kurtė jaunieji šokėjai, vienaip ar kitaip susiję su jos puoselė-

„Metų laikai“ D. LIUBAMIRSKAITĖS NUOTR.

ta šokio aistra. Eglė Špokaitės baletu mokyklos auklėtinė Ema Sliorsoraitė pašoko Eglės Špokaitės sukurtą miniatiūrą „Drugelis“ pagal Antonino Dvoržako muziką, kelis epizodus parodė baletu mokyklos „Nuotaika“, kuriai vadovauja Motiejūnaitės auklėtinė Olga Tamašauskienė, mokinės: variaciją iš Charles'o Gounod operos „Faustas“ baletu paveikslu „Valpurgijos naktis“ atliko Gabija Kurkulytė, Driadė, Amūro ir Dulcinėjės variacijas iš Ludwigo Minkaus baletu „Don Kichotas“ pašoko Agnė Sakalauskaitė, Saulė Česnakavičiūtė ir Anastasija Marčenkaitė, o variaciją iš Adolphe'o Adamo baletu „Žizel“ pirmojo veiksmo – Rūta Karvelytė, Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baletu skyriaus mokinė.

Motiejūnaitę prisiminė baletu istorikas Žilvinas Dautartas, choreografai Elegijus Bukaitis ir Anželika Cholina, baletu solistė, pedagogė Loreta Bartusevičiūtė-Noreikienė, Vilniaus universiteto dainų ir šokių ansamblio choreografė Indrė Alaburdienė, Pasaulio sveikatos orga-

nizacijos atstovybės Lietuvoje vadovė Ingrida Zurlytė.

Spalio 24 d. mirusius savo mokytojus pagerbė Nacionalinė M.K. Čiurlionio menų mokykla. Šokio teatre vienas kitą keitė išėjusių muzikos, dailės, baletu pedagogų atvaizdai. Išėjusiems atminti skirtas popietės koncertas „In memoriam...“ – paprastas ir turiningas, jame dalyvavo gausi mokyklos bendruomenė. Rinkdamiesi į salę, moksleiviai įprastai šurmuliavo, kalbėjo, šūkdėjo, skaitė ir rašė telefonines žinutes, tačiau pradedus koncertui susikaupė klausė ir stebėjo muzikinių ir choreografinių fragmentų pynę, kurią pradėjo Linos Puodžiukaitės-Lanauskienės sukurtas „Išėjimas“. Modernaus šokio specializacijos moksleiviai pajuto kūrinio nuotaiką, santūriais šokio siluetais perteikė neskubrią jo ritmiką.

„Tėvyne mūsų, kur esi danguos, mes į tave keliaujam didį kelią...“ – Vlado Braziūno eilės atgijo Vaclovo Augustino muzikoje ir Romualdo Gražinio vadovaujamų choristų lūpose, o mašlį renginio nuotaiką praskaidrino klasikinio baletu formomis sukurta „Serenada“ pagal Piotro Čaikovskio muziką – ją sukūrė mokytoja Deimantė Karpušenko-vienė, o šoko klasikinio šokio specializacijos aštuntokės.

Įdomus, išradingas buvo vienuolikto Luko Karvelio ir jo bendramokslininku iš modernaus šokio specializacijos klasės sukurta epizodas „Vėlinių vėlė“ pagal Davido Lango muziką – atrodytų, kūrinys proginis, bet skleidė tikrą kūrybinę energiją, kurią tamsoje iš žiūrovų salės, pusbalsiu murmėdami Vėlinių nutikimų nuotrupas, perkėlė šokėjai. Raiškis ir energiniu požiūriu sutelktus judesius jie derino su blausiai žybsinčių lempelių šviesa. Čia uždegamos, čia užgesinamos, jos kūrė antrinanti choreo-

„Popular problems“

D. MATVEJEVO NUOTR.

grafijai vaizdų ir asociacijų sluoksnį.

Koncerto temai tiko ir fragmentas iš Antonio Vivaldi „Metų laikų“ (choreografė – Lina Puodžiukaitė), ir „Žiema“, kurią blokfleita pagrojo Laima Buinevičiūtė; ramiai, susikaupus atlikti ir kiti kūriniai – Adrijana Žvirblytė ir Adelė Mariniuk fleitomis, o Svajonė Zelkevičiūtė fortepijonu pagrojo Jeano-Josepho Mouret „Burė“, smuikininkų ansamblis – Johanno Sebastiano Bacho ir Heitoro Villa-Loboso „Arijas“ ir Astoro Piazzollos „Oblivion“. Koncertą baigė vokalinis-choreografinis kūrinys: Juozo Tallat-Kelpšos daina „Nepūski, vėjuželi!“ atliko lėtai į sceną susirenkantis jungtinis mokyklos choras.

Lietuvos baletu trupė Vėlinės jau kelinti metai iš eilės pamini romantišku Adolphe'o Adamo baletu „Žizel“. Pagal vokiečių romantiko Heinricho Heine's eilėraščių parašytame Théophile'o Gautier librete veikia „willis“ – lietuviškos vėlės. Bet pats lietuviškas baletas „Žizel“ – kaip mūsų šokio istorijos vėlė, blyškis praėjusio amžiaus pačiomis įvairiausiomis prasmėmis prisiminimas, kuriame nuvyto bent dvi Lietuvos baletu menininkų kartos. Spektaklis, kurį dar 1985 m. pagal Jules'io Perrot ir Marijaus Petipa choreografiją pastatė Olegas Vinogradovas, domina retkarčiais pasirodančiais naujais vaidmenimis, bet jo romantiniai vaizdiniai – vėlių pakilimas iš kapo, skraidymas ore – beliko atmintyje, mizanscenos apsitrynė, neteko dramatinio įtaigumo.

Tai buvo viena priežasčių, Visų Šventųjų išvakarėse paskatinusių pasirinkti naują šiuolaikinio šokio spektaklį – Atviroje „Menų spaustuvės“ erdvėje sukurta „Popular problems“. Tai jaunų šokėjų Agnietės Lisičkinaitės ir Sigitos Juraškaitės debiutinis darbas, kurį padėjo sukurti dramaturgė Monika Jašinskaitė, meninis konsultantas Andrius Katinas ir šviesų dailininkas Povilas Laurinaitis. Spektaklis kosmopolitinį pavadinimą išskleidžia kosmopolitine judesio kalba ir keliomis tokios universalios ir nesenstančios? Atrodo, kad režisierius ir jo aktorai vis nedrįsta išlipti iš smėlio dėžės, kurioje kartu užaugo, kur saugu, nes visi žaidimai jau žinomi, o priešai – kitame kieme. Jei „cezario grupės“ fantazijos teatras lieka vis toks pats, matyt, ne tik žiūrovų, bet ir kūrėjų vaizduotės galimybes jau išsemto.

kurių judesio trajektorijos kartais suteikia netikėtų plastinių faktūrų.

Bet konservatyvesnių nuostatų žiūrovams kils klausimų dėl keturiasdešimties minučių su trupučiu spektaklio kompozicinių dalių santykio, pernelyg gaivališko judesiu pobūdžio, atskirų elementų dermės, asociacijomis turinčios apibrėžti, kurti, transliuoti spektaklio turinį.

Bakchanaliją seka imtynės, vėliau – per mimiką abstrahuojamų, šaržuojamų būsenų ekspozicija, lydima pačių šokėjų keliamų garsų kakofonijos. Vienu metu, kai nurimusios šokėjos vien minimaliai keisdamos veido išraišką, vos judindamos kūną stebi žiūrovą, pasijunti lyg susikeitęs su jomis vietomis: tarytum jos atėjo žiūrėti spektaklio, kurio aktoriais (ir šokėjais) tapo lygiai tokiais pat minimaliais judesiais – pasisukimais, prisilietimais ar kostelėjimais – apibūdinami žmonės, susėdę Kišeninėje salėje.

Bet kaip peržengti nematomą ribą tarp „nauja“, „įdomu“ – ir „paveiku“, „jaudina“ (ar kaip kitaip beskambėtų žodis, kuriame telpa abipusis kūrinio ir žiūrovo ryšys, kurio įvardijimui netektų ilgai sukti galvos)? Kūnai negaili energijos, judesiu salvės ištaško fizines savo galias, eksploatuojama ir psichologinė koncentracija. Bet kol kas pirmąją, šokėjišką spektaklio dalį vis dėlto nurungia antroji, performatyvioji, kuri prasideda už juodos uždangos, plastiškai vilnijant juodam aksomui. To paslėpto judesio bangos – gal todėl, kad tetrunka kelias akimirkas, – kažkodėl kelia daugiau minčių nei ilgokos aktyvaus, šokėjas alinančio judesio scenos. Toliau plastinį spektaklio pavidalą formuoja ne vien kūnai – iš tvarkingų rietuvių viena pasukui kitą ant žalių grindų skrieja elegantiškos pilkšvos, juosvos suknelės. Netrukus dauguma jų, virtusių gniužulais ir sukaišiotų į juodas pėdkelnes, skulptūriškai deformuoja šokėjų kūnus, ir jie tampa panašūs į groteskiškus Maguy Marin spektaklių personažus – kad sunkiai dunksėdami į grindis nuskęstų juodoje spektaklio pabaigoje.

„Popular problems“ neturi jokių memorialinių intencijų, teigia gyvybę, vitališką judesio jėgą, bet įsitaisius Kišeninėje salėje netikėtai ši erdvė taip pat virto „In memoriam...“: šokio kritikės Vitos Mozūraitės vieta tarp šiuolaikinio šokio žiūrovų ir vertintojų visada liks tuščia.

ATKELTA IŠ 4 PSL.

na ir publikai pristato jau pasaulinio pripažinimo sulaukusį Faustą, kuris savo padėkos kalbą paverčia bereikšmių žodžių vėblenimu. Mikrofona tampa įmantrių kalbų, raudų, prisipažinimų pranašu. Prieš Faustą keliaklupsčiauja Karolis V, jam ovacijas sukelia net išprovokuoti salėje sėdintys žiūrovai. Faustas euforijoje. Magišku galių įgavęs profesorius publiką ir toliau stebina galia atgaivinti mirusiuosius ir pasauliui parodo gražiausią visų laikų moterį: atitraukus širmą, dūmų debesyse skendi įspūdingą suknį vilkinti Elena (B. Arsobaitė). Paskutinis Fausto noras – Elenos meilė. Nusigręžęs nuo Dievo ir patenkinęs aistras, artėjant gyvenimo pabaigai jis suvokia, kad įgytos žinios ir galia yra beverčiai. Visą gyvenimą jam trūko ne dar didesnio pažinimo, o meilės. Faustas bando pasiglemžti trapiąją Elena, bet ji išnyksta, rankose lieka tik mylimosios suknia. Spektaklio pabaigoje sukauptos didžiojo nušvitimo akimirkos: skambant paskutiniams dū-

žiams Faustas nuoširdžiai atgaulauja ir, vėl kreipdamasis į Jėzų, prašo išgelbėti jo sielą.

Grauzinis seka literatūros kūrinio pėdomis, bet kupiūruoja tekstą ir palieka atvirą pabaigą: čia jau kiekvienas nuspręs, ar nuodėmingojo Fausto turi būti pasigailėta. Teko matyti abu premjerinius spektaklius: antroji premjera buvo tvarkingesnė, įgavo ritmo, spektaklis su trumpėju bene ketvirčiu valandos, keitėsi mizanscenos ir istorija tapo aiškesnė. Nesutinku su režisieriumi, kad išankstinės žinios apriboja žiūrovo interpretacijos galimybę. Istorija papasakota, bet kas gi slypi už žodžių ir formos? Ko siekia režisierius, vaizduodamas iš Fausto delno tekantį dirbtinį kraują ar drebantį, vos prakalbantį Popiežių (B. Arsobaitė), iš kurio tyčiojamas spjau-dant į lėkštę ir kuriam skaldomi antausiai, arba šortais mūvintį ir savo ilgas kojas demonstruojantį Mefistofelį? Bando sužavėti maskaradu, prajuokinti, išgąsdinti, o gal nori, kad žiūrovai pajustų pasišlykštėjimą Fausto sutiktiems belyčiams istorijos gigantams?

O jei poveikis atvirkščias ir muzika (kompozitorius – Martynas Bialobžeskiš), apšvietimu (šviesų dailininkas – Rimas Petrauskas) bei dūmais kurta makabriška atmosfera griūva čiažiais balsais prabilus aktoriams? Ypač kai kartu sakomas tekstas skamba nesinchroniškai, kai girdi atpažįstamas aktorių intonacijas, kai personažai jiems paskirstyti pagal iš spektaklio į spektaklį nusistovėjusį tipažą. Ar vis pasikartojanti, gerai išmokta spektaklių kūrimo formulė, aktoriniai „prisitaikymai“ ir atpažįstama ironija neliudija, kad Grauzinio režisuoti „cezario grupės“ spektakliai pamažu supanašėjo? Aišku, žiūrovą galima sužavėti tokiu spektaklio kūrimo principu, bet turbūt tik kartą ar du... O ar kartojamos egzistencinės temos iš tiesų tokios universalios ir nesenstančios? Atrodo, kad režisierius ir jo aktorai vis nedrįsta išlipti iš smėlio dėžės, kurioje kartu užaugo, kur saugu, nes visi žaidimai jau žinomi, o priešai – kitame kieme. Jei „cezario grupės“ fantazijos teatras lieka vis toks pats, matyt, ne tik žiūrovų, bet ir kūrėjų vaizduotės galimybes jau išsemto.

Įvairiai nebaigti projektai

Parodos Nacionalinėje dailės galerijoje

Ernestas Parulskis

Rašant apie nuosavos institucijos surengtą parodą, labai sunku tekste išvengti reklaminės gaidos, tad su pagunda susidoroju nedelsiant. Lapkričio 9 d. Nacionalinėje dailės galerijoje uždamos dvi parodos, „Judančios raidės“ ir „Pirmavaizdžiai. Idėjos, eskizai, modeliai ir instrukcijos“, ir ta proga tris dienas nuo penktadienio, lapkričio 7-os, iki sekmdienio galerijoje tradiciškai skelbiamas svetingas savaitgalis: bilietas už litą, nemokamos ekskursijos ir kiti dalykai. Išsamiau – galerijos tinklapyje www.ndg.lt.

Laiko abiem parodoms apžiūrėti verta rezervuoti daug. „Judančiose raidėse“ eksponuojama 250 filmų, kuriuose rodomi šrifto ir judančio vaizdo pavyzdžiai nuo nebylio kino iki dabar, o „Pirmavaizdžių“ kuratorius Giedrius Gulbinas į parodą atrinko dvidešimties menininkų neįgyvendintų kūrinių eskizus. Abiejų parodų stuburas vienodas – tai dviejų reikšminių retrospektyvos, kuriose viršutinė tiriama riba maksimaliai priartėja iki nūdienos arba net ją peržengia. Kaip atsitinka su Lauros Stasiulytės tiriamaoju projektu „Dugnas“, prasidėjusiu 2012 m., vis dar tebesitęsiančiu ir turinčiu galimybę virsti nebaigtu projektu ateityje.

Eksponuojamų projektų nebaigtumo būsenos stebėjimas gali tapti vienu iš vaikščiojimo po parodą scenarijų. Eskizų ir idėjų amorfiškumas (norėjau rašyti – eskizų eskiziškumas) bent šiek tiek lokalaus meno lauko kontekstą pažįstantį stebėtoją priverčia daryti įvairiausius atradimus. Man taip atsitiko žiūrint į Juozo Laivio Lukiškių aikštės nuotraukas. Tiksliau, į Laivio užsakymu už tuomet nemažus pinigus, šimtą litų, fotografo Sauliaus Paukščio 1994 metais padarytas Lukiškių aikštės nuotraukas. Menininkas tuomet buvo ką tik įstojęs į Vilniaus dailės akademijos skulptūros pirmą kursą ir, pamatęs ką tik paskelbto Lukiškių aikštės sutvarkymo konkurso sąlygas, entuziastingai kibo į

paruošiamuosius darbus. Priminsiu, kad 1994 m. paskelbtas ir 1995 m. įvykęs konkursas buvo pirmasis ir teisingiausias būsimų nelaimingos aikštės konkursų eilėje. Praėjus vos trejiems metams po paminklo pašalinimo, Vilniuje buvo dar pakankamai daug žmonių, kurie automatiškai Lukiškių aikštę pavadindavo Lenino aikštės vardu. Daugelį tai erzino, todėl noras iš aikštės pašalinti ne tik vardą, bet ir jos kvazimemorialinę struktūrą natūraliai atsirado ir pirmojo konkurso sąlygose. Daugelis konkurso dalyvių siūlė kulto pagerbimo ritualams skirtą aikštę sunaikinti, grąžinant jai pirmine, sumoderninto turgaus funkciją – su parduotuvėmis, kavinėmis, pramogų salėmis. Tokia aikštė būtų tapusi akivaizdžiausiai antisovietišku Vilniaus paminklu. Bet pirmas konkursas baigėsi net nepradėjęs jo antro etapo. Antrasis, įvykęs 1998-aisiais, vis dar buvo antisovietinis. Jo laimėtojai, architektai Šarūnas Kiaunė, Asta Kiaunienė ir Ramūnas Raslavičius, pasiūlė smagią aikštės destrukciją, bet jų projektas nebuvo

įgyvendintas. Na, o 1999 m. Seimas nusprendė, kad Lukiškių aikštė turi tęsti Lenino aikštės ritualines tradicijas, atnaujindamas vėlyvuosiu pokariu atsiradusią aikštės funkciją – ji turi tapti „pagrindine reprezentacine Lietuvos valstybės aikšte“. XXI a. įvyko dar trys konkursai, 2008–2009, 2010 ir 2012 metais. Kiekviename buvo savi laimėtojai, bet realybės nugalėtoją aš vis dėlto matau „Pirmavaizdžių“ parodoje. Keturiuose Laivio projekto nuotraukose užfiksuotos keturios perspektyvos. Jose yra detalių – į saugomų objektų sąrašą įtraukti šeši mediniai suolai ir dešimt stalinistinio ampyro stiliumi sukonstruotų šviestuvų. Nuo Laivio projekto pradžios praėjo dvidešimt metų – aikštė su visomis detalėmis tebėra tokia pati. Ar gi galima, apžiūrint šias sąžiningai išblukusias vintažines nuotraukas, sakyti, kad tai nebaigtas Lukiškių aikštės rekonstrukcijos projektas? Žinoma, kad ne – šiandien Laivys tebėra vienintelis Lietuvos menininkas, sugebėjęs (būdamas pirmo kurso studentu) įgyvendinti aikštės re-

konstrukcijos projektą. Dvidešimt metų mieste! Ne vienas Vilniaus paminklas chronologiškai pralaimi šiam projektui. Pavyzdžiui, paminklas tarybiniais partizanams ir pagrindininkams Reformatų aikštėje teišstovėjo aštuonerius metus.

Tokių ir panašių kūrybinių didvyriškumų paieška gali tapti dar vienu parodos apžiūros scenarijumi. Įspūdingiausiai joje atrodo utopinis heroizmas. Vienas iš jų yra ir chronologiškai ankstyviausias. Prie salės įėjimo, šalia anotacijos, rodomas nedidelis popieriaus lapas. Jame lengva ranka nupieštos susikertančios linijos ir raštu paaiškinama, kad kalbama apie penkių kilometrų ilgio lengvai krentančias juostas kur nors žalioje pievoje ar pajūryje, kurias judintų sraigtasparnis. Tokią akciją 1978 m. sugalvojo Kazė Zimblytė. Šią autorę įnirtingu sovietmečiu tiesiog traukė labiausiai draudžiamos vietos. LTSR paplūdimiai po aštuntos valandos vakaro tapdavo pasienio ruožais, kuriais traukdami akėčias pravažiudavo kariniai traktoriai, kad kitos dienos ryte pasieniečiai pamatytų kiekvieno pažeidėjo pėdą. Pamatytų ir, teoriškai, nedelsdami pagautų. Kuratorius Gulbinas tokių pasienio zonose sumanytų ir, be abejonės, nepadarytų Zimblytės projektų pateikia dosniai – šalia malūnsparnio yra akcijos su gigantškais, kelių metrų aukščio veidrodžiais, sustatytais paplūdimyje, kuriuose menininkė kada nors planavo parodyti skaidres, eskizas. Arba – ilga, kilometrais besitęsianti juosta, atitverianti jūrą nuo pliažos. Lyg uždanga iš juostos, vietoj smėlio akėjimo.

Dar vieną gigantišką ir herojišką neįgyvendinto projekto eksponatą apžiūrėjau su gauduliu, nes teko jį matyti natūralioje aplinkoje. Jį verta apžiūrėti pasinaudojant mano instrukcijomis. Toje pačioje jau anksčiau aprašytoje vietoje, prie salės durų ir šalia Zimblytės sraigtasparnio projekto, stovi neaukštas pje-destalas. Ant jo eksponuojama legendinė neįgyvendintų projektų

knyga – 1997 m. Šiuolaikinio meno centre surengtos parodos „Valdymas iš žemės“ („Ground Control“) katalogas. Pje-destalas ir katalogas yra Evaldo Janso eskizų bloko dalis, todėl atverstas ten, kur publikuojamas Janso projektas „Amžinoji ugnis“. Apžiūrėjus šį piešinį, siūlau perversti keturis puslapius ir priekį iki 28-o, kuriame pamatysite nebaigtas statyti milžiniškos cisternos statramsčių nuotrauką su priedu „Aida Čeponytė ir Valdas Ozarinskas. Objektas, 1994“. Atsiminkite šį vaizdą, kol keliausite pasieniu iki atskirai eksponuojamo maketo, panašaus į lėktuvo sparno fragmentą. Eksponato kortelėje parašyta, kad tai yra Ozarinsko padarytas gyvenamojo namo „Villa Jogaila“ maketas. Jo priekiniame fasade atrastite išsikūšusį nupjauto cilindro formos elementą, turbūt būsimo namo holą. Sujunkite abu vaizdus – nepastatytos cisternos nuotrauką ir maketo fragmentą – ir suprasite, kad šis vizionieriškas projektas 1993 m. buvo pradėtas statyti. „Villa Jogaila“ maketas yra puiki laukinių metų iliustracija, kai užsakovai buvo tiek pat beprotiški kaip ir menininkai.

Galiu pasiūlyti dar bent dešimtį vaikščiojimo po parodą scenarijų. Galima pasiduoti kuratoriaus naratyvui ir stebėti, kaip kinta projektų dėlionių medžiagos – nuo pieštuko, teksto ir akvarelės per komiksines scenų instrukcijas iki meninio tyrimo strategijos, kai tekstą ir piešinį pakeičia atrinktų medijų fragmentai. Arba be koketavimo pasigėrėti kai kurių eskizų džiaugsmingu išbaigtumu.

Arba dar kitaip. Praėjusią savaitę priverčiau „Pirmavaizdžių“ apžiūrėti savo bičiulį, smalsų diletantą. Kai po pusvalandžio vėl susitikom, jis, šiek tiek nustebeš, pranešė apie savo privatų atradimą: „...pirmą kartą pamačiau, kiek daug tenka dirbti šiuolaikiniams menininkams“. Tai turbūt ir yra smagiausias parodos raktas – visuomet malonu žiūrėti, kaip dirba kiti.

Gyvenamojo namo „Villa Jogaila“ maketas. Architektas V. Ozarinskas. 1993 m.

V. AUKŠTACIO NUOTR.

Ledos pakartojimas

ATKELTA IŠ 1 PSL.

saviapgaulė. Sugrįždama prie savo prieš dvidešimt metų atliktų darbų, kuriems būdingas dienoraštis intymumas, autorė tarsi demaskuoja juose glūdinčią apgaulę. Bet tai ne tik ir ne tiek melavimas kitiems, kiek saviapgaulė. Tai bandymas paslėpti moterišką erotiškumą užmaskuojant jį nekaltu gulgės vaizdiniu. Dar viena citata iš Laisvydės manifesto: „(Melo)drama – tai erotinis trileris, balansuojantis tarp grynos poezijos ir obsceniškumo, juodojo humoro ir tragedijos. Nes čia niekas nėra tas, kuo atrodo, o istorija nėra ta, kurią susikuriame.“ Reika-

las tas, kad dienoraštis nėra savo esaties intymus atskleidimas. Dienoraščio nuoširdumas yra tam tikra saviapgaulės forma. O ir pati saviapgaulė yra tokia ambivalentiška žmogaus egzistencijos būseną, iš kurios išsivaduoti neįmanoma. Kaip savo analizėse parodė Sartre'as, net ir siekdami būti intymiai nuoširdūs mes susikuriame naujas saviapgaulės. Saviapgaulė turėtų būti supras-ta kaip nuoširdaus siekio būti savimi (atrandant savo tapatybę) ir visiško atvirumo sau negalimybė. Totalus nuoširdumas yra negalimas, nes neįmanoma atskleisti visko apie

save (net sau), kaip ir neįmanoma tobulai žinoti, kas esi. Tuo labiau šis ambivalentiškumas pasireiškia mūsų erotiniuose geisimuose ir išraiškose. Niekada nežinai, ar erotinė regimybė yra tikra, ar iliuzinė, ar geidi kito pats, ar atsakai į jo geismą tau? Erotiškumas plevėna kaip nesugaujama ir neapibrėžiama atmosfera bei nuotaika. Todėl saviapgaulė, kaip ir erotiškumas nebūvamas tuo, kuo atrodo, yra ambivalentiškumo išraiška, kurios reikalauja ne racionalaus apmąstymo, o aistringos dalyvavimo.

Ką reiškia šis pakartojimo aktas,

kai Laisvydė sąmoningai pakartoja ne tik savo ankstesniuose darbuose egzistavusį gulgės motyvą, bet ir pirmąkart dailininkų atliktus darbus šia tema? Pirmiausia reiktų nurodyti, kad pakartojimas pakartojimui nelygus. Pakartojimas gali būti mimetiškasis imitavimas, o gali būti pačios esmės įžvalgos pakartojimas. Fenomenologinėje kultūros filosofijoje pakartojimas yra siejamas su galimybe įžvelgti esmę, kuri yra intersubjektyviai prieinama. Tačiau esmės pakartojimas yra susijęs su interpretacija. Pakartoti Pitagoro teoremą mimetiškai reiškia tiesiog

ją išmokyti atmintinai ar persakyti nesuprantant esmės. Jei pakartodamas suprantu esmę, tai galiu improvizuoti ir interpretuodamas atskleisti tą pačią įžvalgą. Su menais yra panašiai, nors ir kitaip. Pakartojimas atlikimo menuose yra visiškai įprastas ir nuolatos praktikuojamas veiksmas. Atlikti muzikinį kūrinį ar suvaidinti spektaklį pagal gerai žinomą pjesę reiškia interpretuojant siekti atskleisti kūrinio esmę. Jei sutelkiame dėmesį į pačią atliekamo dalyko esmę, tai interpretatoriaus

NUKELTA IŠ 7 PSL.

Dabar tokius darau

Tracey Emin paroda „White Cube“ galerijoje Londone

Paulina Pukytė

Argi ne keista, kad vieni recenzentai giria Tracey Emin parodą dėl to, kad menininkė „moka piešti“, o kiti peikia dėl to, kad menininkė „nemoka piešti“? Suprantama, kad klausimas „o tu piešti moki?“ buvo aktualus menininkui apsimetėliui Ostapui Benderiui ir jo „berniukui“ Kisai Vorobjaninoviui, atsidūrusiems agitpropo laive, tačiau šiuolaikinio meno kontekste dėl to, man regis, „ne vieta derėtis“.

Vieno recenzento nuomone, Emin piešiniai yra „meditacijos apie žmogaus kūną“, nors reikia pasakyti, kad piešiniuose – vien tik moters aktas, ir ta moteris dažniausiai guli klasiškinė poza – ant šono, veidu į žiūrovą. Retkarčiais ta moteris atsisėda. Dar rečiau atsigula ant pilvo. Analogiškus savo pačios aktus Tracey piešia jau beveik trisdešimt metų, kita vertus, ji nepiešia nieko daugiau. Bet šiandien daug kam tie piešiniai vis tiek atrodo kaip atradimas. Gal čia reikėtų prisiminti istoriją apie kinų dailininką, tūkstančius kartų piešusį vieną gaidį, bet, jo paties nuomone, nupiešęs tik patį paskutinį kartą? Bet galima prisiminti ir Karlsoną, kuris gyvena ant stogo, ir jo pirmą ir paskutinį piešinį „Labai vienišas gaidys“, nes Emin (kaip ir Karlsonas) savo piešimo rezultatais netgi labai patenkinta. Filme, kuris užima visą atskirą galerijos salę, pristatydama savo parodą ji neslepia: „Tai yra stipru.“ Be to, Emin neseniai tapo Karališkosios meno akademijos piešimo dėstytoja, tiesa, prieš tai nuvykusi į Niujorką palankyti piešimo kursų.

Dar tame filmuke menininkė prisipažįsta, kad „vėl sugrįžo į mokyklą“. Mokosi lipdyti iš molio, lieti iš bronzos (nors parodos anotacija kažkodėl teigia priešingai, kad eksponuojami darbai – tai daugelį metų kaupytų igūdžių rezultatas). Kai kas piktinasi, kad tuos savo „mokomuosius“ darbus ji pateikia didžiausioje komercinėje galerijoje kaip brangiai parduodamus išbaigtus kū-

rinus. Bet juk Tracey Emin išgarsėjo ne kaip piešėja, tapytoja ar skulptorė, o kaip šiuolaikinio meno kūrėja, kūrybai naudojanti save, savo kūną, savo itin asmenišką daiktus, savo išgyvenimus, savo gyvenimo istoriją. Argi tuomet nepasiteisina bet kokių jos darbų eksponavimas kaip atsivėrimas: štai čia esu aš, ir dabar aš „tokius darau“ (kaip Herkui Kunčiui kadaise sakė vienas lenkų performanso menininkas, rodydamas į žuvėdrų išmatomis nuklotą molą)? Tokiam principui bet kokia atranka turbūt tik trukdytų. Antraip kodėl parodoje atsirado tas bronzinis paukščiukas su moterimi ant nugaros? Tai galėtų būti arba nuoširdus skulptūros būrelio lankytojo lipdymas (tokia skulptūra galėtų tapti dovana senai tetai jubiliejaus proga arba, geriausiu atveju, papuošti Nepriklausomybės aikštę), arba giliai ironiškas kūrinys. Emin atveju tai nėra nei viena, nei kita. Tą paukščiuką nulipdė menininkė profesionalė, bet nulipdė visiškai rimtai, nuoširdžiai ir dargi dvasingai...

Jei Tracey Emin eksponuoja labiau save negu savo kūrinius, tų kūrinių, kaip fizinių objektų, kokybė lyg ir turėtų būti visiškai nesvarbi. Bet čia atsiranda ir „dvigubi standartai“: tiek apologetai straipsniuose, tiek pati galerija parodos anotacijoje vis tiek giria Emin darbus už jų pačių savybes (taip pat už „medžiagos, kompozicijos ir temos supratimą“ – visai kaip mokykloj!), vadinama autorę didžia ekspresioniste ir panašiai.

Emin piešiniai gal ir geri, bet juk svarbūs jie tikrai ne išskirtiniu meistriškumu (Vilniaus dailės akademijos archyve rastum ne ką blogesnių Nadkos eskizų, o kitoje Temzės pusėje – meistro Egono Schiele's darbų), o būtent tuo, kad jų autorė nepaliaujamai išstato publikai save ir savo jausmus (pavadinimuose), ir dar tuo, kad „atsiėmė“ moters aktą iš visoje dailės istorijoje dominuojančių vyrų piešėjų. Tačiau kas su tais piešiniais padaryta kitoje salė-

je? Kadangi piešiniai maži, o kai kurie turtingi pirkėjai turbūt nori kažko didesnio ir materialesnio (kad gerai matytųsi ant didelių sienų jų erdviuose *penthauzuose*) – išsiuvinėkime juos ant labai didelių drobių. Tiesa, pracityje ne vienas garsaus tapytojo darbas būdavo išaudžiamas gobeleno pavidalu, bet tie gobele-

Tracey Emin, „Jaučiu tave ateinant“. 2014 m.

AUTORES NUOTR.

nai nelaiikytini nei tapyba, nei apskritai autentišku menu. Nors Emin ir anksčiau yra naudojusi audinius savo darbams, tai nebuvo kopijos. Pati menininkė džiaugiasi šių siuvinėjų „agresyvumu“, o vienas žymus recenzentas netgi teigia, kad taip išdidinti piešiniai „tampa dar herojiškesni, o kūno elektra didingai valdo“. Bet tai yra netiesa. Išsiuvinėta tokiu tvarkingu, taisyklingu, o kartu ir menišku dygsniu, kad darbai tampa tik gražiomis, meistriškais, prijaukintomis ir suukuotomis kopijomis – prekėmis, kuriose nebelieka jokio gyvo nervo. Tikrai nesu nei prieš siuvinėjimą, nei prieš kūrinių atlikimą pagalbininkų rankomis. Bet koks turėtų būti būtent šios menininkės akto siuvinėjimas, kad egzistuojančio meno kūrinio perkėlimas į kitą medžiagą irgi virstų paveikiu menu, o ne vien sienos puošmena? Pavyzdžiui, Emin galėjo duoti juos išsiuvinėti moterims, gyvenančioms

prieglaudose, skirtose patyrusioms smurtą iš savo vyrų, – kad atkartotų tas trūkinėjančias trapias ir pažeidžiamas kūno linijas, iščiupindamos jas smulkiausių kryželiu, mechanišku, buku ir banaliu, tačiau išlaisvinančiu arba suteikiančiu jėgų, kaip mantra ar malda. Arba galėjo pati išsiuvinėti savo piešinius – pras-

paskutinį Marinos Abramovič projektą), tai nebėra nei nežaboto laukiniskumo, nei nuogų tiesų, nei provokacijų. Emin ir pati prisipažįsta, kad subrendo, apsiraminė. Bet ar menininkui, kuriančiam meną kaip save, tai yra gerai? Štai kitų savimi meną kuriančių ir jau daug vyresnių menininkų Gilberto ir George'o (A. Narušytė, „Skiepai nuo savinikos“, 7MD, Nr. 37, 2014 10 24) darbuose iki šiol nestinga provokacijų, rizikos, aktualumo. O gal nejučia pasiduodama kvailiam visuomenės nuomonės spaudimui, kad moteriai, sulaukusiai 50-ies, „nebetinka darytis“?

O galbūt čia neišvengta ir „išklusio deimanto sindromo“, kai stauga paaiškėja, kad menininkas, galimai išgarsėjęs dėl šiek tiek kitų priežasčių, negali nieko įdomaus sukurti, tačiau kurti privalo, nes tas mitas apie jį ar ją daug kam labai naudingas? Gal čia irgi, kaip rašė Monika Krikštopaitytė („Kaip pamatuoti šlovės kokybę“, 7MD, Nr. 38, 2014 10 17), šlovės kokybės problema? Juk kad ir ką menininkas žvaigždė padarys – viskas bus gerai, viskas pateks į galeriją, viskas pavirs preke, nes reikia trūks plyš išlaikyti to menininko rinkos vertę. Sunku tokiomis sąlygomis išlikti kritiškam savo darbų atžvilgiu, sunku dar kažkuo abejojti... Tačiau išgarsėjimo formulė kaip viešas „apsinuoginimas“ (pvz., meilužių sąrašo pavertimas menu) ir atviras nepraustaburniškas įžūlumas mano, kaip menininkės ir kaip žmogaus, vertybių skalėje yra aukščiau už moralinius kompromisus meninės karjeros tikslais ir už slaptą įžūlumą pasinaudojant tarnybine padėtimi visur prastumti tik save, eliminuojant kitus. Jau verčiau tegul Emin moko studentus piešti (gal bent išmokys bekompromisiškumo), negu kreivų moralinių nuostatų savininkas sprendžia, kas yra tikras / geras / nacionalinių apdovanojimų vertas menininkas, o kas ne.

Paroda vyksta iki lapkričio 16 d.

ATKELTA IŠ 6 PSL.

vaidmuo pasirodys kuklus. Tačiau moderniuose menuose įsitvirtinus genialaus autoriaus kultui, dalyko esmė buvo paaukota, nes svarbesne tapo paties autoriaus saviraiška. Laisvydės atliktas Ledos gundymo motyvo pakartojimas man primena galimybę pažvelgti į pačią erotinio moters kūno vaizdavimo esmę. Kartu tai – bandymas interpretuoti šią temą, moteriškai tapatinantis su pačiu vaizduojamu kūnu. Nes jos atliktoje interpretacijoje moters kūnas vaizduojamas iš pirmo asmens perspektyvos. Jis vaizduojamas ne kaip matomas objektas, o kaip jaučiantis subjektas.

Ar tikrai Laisvydės atliktas pakartojimas išsivaduoja nuo vyriško

Laisvydės Šalčiūtės parodos „(Melo)dramos. Ledos dienoraščiai“ vaizdas

K. GRIGALIŪNO NUOTR.

žvilgsnio hegemonijos, kaip ji tai deklaruoja? Taip ir ne. Reikalas tas, kad kūnas, net tada, kai jis yra vaizduojamas kaip asmeniškai išgyvenantis, tapatinantis su juo kaip su moterišku kūnu, nėra visai laisvas nuo noro būti patrauklus kitam ar kitai. Apskritai vyriško žvilgsnio

universalizavimas man atrodo perdėtas. Žvilgsnis negali būti tapatinamas su užvaldančiu vyrišku pradū. Žvilgsnis yra ne tik matantis, bet ir matomas. Jis reikalauja grįžtamojo ryšio, t. y. susižvelgimo. Vadinasi, moteriškas kūno pamatymas nėra visiškai vyriško žvilgsnio paneigimas.

Paneigiamas tik grubiai objektinantis žvilgsnis. Kita vertus, peržvelgus egzistuojančią Ledos mito vaizdavimo ikonografiją tampa akivaizdu, kad Laisvydė pakartotinai interpretuodama pasirenka rodyti ir kartoti tik tuos autorių darbus, kurie moters kūną vaizduoja patogiausiai atsipalaidavusį ir besimėgaujantį savimi. Kūnas vaizduojamas patogiai gulintis ar pusiau sėdintis. Ikonografijoje galima rasti to paties Ledos mito motyvais sukurtuose paveikluose moters kūną vaizduojamą kaip stovintį ar net kniūbsčią. Pavyzdžiui, Leonardo da Vinci paveiksle „Leda ir gulbė“, kuris išliko tik įvairių kopijų ir replikų pavidalu, Leda vaizduoja stovinčią, Gustavas Klimtas, Lovisas Corinthas, Williamas Butleris Yeatsas, Ernstas Fuchas vaizduoja Ledą santykiuojančią su Gulbe kniūbsčiomis, o Salvadoras

Dali vaizduoja Ledą tarsi nepatogiai sėdinčią arba lyg sklandančią ore. Vadinasi, Laisvydė interpretuodama ir pakartodama šią erotišką moters kūno vaizdavimo tradiciją renka tik tas figūras, kurios jai, kaip moteriai, yra priimtinausias, kai ne tiek pataikaujama žiūrovui (-ei), kiek siekiama identifikuotis su išgyvenamu kūnu.

Apibendrinamas galėčiau pasakyti, kad Laisvydės paroda – tai ne tik akį džiuginantis reginys, bet ir apmąstymų reikalaujantis iššūkis. Paroda yra daugiasluoksnė dėl to, kad autorė pati reflektuoja ir analizuoja savo atliekamus judesius. Taip ji atskleidžia šiuolaikiniam menui būdingą polinkį nuolatos kvestionuoti save, kartu šis veiksmas virsta savęs ir kitų apgaulės analize.

Paroda vyksta iki lapkričio 8 d.

Nekalbaus jaunuolio interviu

„Scanorama“ paminės „Trijų dienų“ autoriaus Šarūno Barto jubiliejų

Gražina Arlickaitė

Šį pašnekės užrašiau senokai – 1993 metais, kai teko ruošti jauno ir tada dar mažai žinomo režisieriaus iš Lietuvos kūrybinį dosjė (recenzija, interviu etc.) prieš filmo „Trys dienos“ premjerą ambicingojo Berlnalės Jaunojo kino forumo programoje. Lietuvoje pokalbis pasirodė nesvarbus kultūriniai spaudai, kuriai jį siūliau. Rankraštis taip ir liko mano stalčiuje.

Forumas tapo sėkmingu Šarūno Barto startu į tarptautinę kino erdvę. Šiandien jo filmai pristatomi prestižiniuose pasaulio kino forimuose Kanuose, Venecijoje, Toronte ir kt. Vienas paskutinių Barto filmų „Eurazijos aborigenas“ (2010) vėl sugrąžino režisierių į Berlnalės Forumą, kuriame ir prasidėjo jo filmų kelias į platųjį pasaulį.

Su Šarūnu kalbėjomės prieš iškėliaudami į Berlyno festivalį. Iš jo Bartas sugrąžo apdovanotas dviem prizais ir pamalonintas įvairiais viliojančiais pasiūlymais – „Tris dienas“ savo prizais įvertino ekumeninis ir FIPRESCI žiuri, tiksliai suformuluodami savo argumentus: „už stiliaus savitumą, temos svarbą ir vaizdų grožį“.

„Scanorama“ sveikina režisierių su pirmuoju jubiliejumi ir šiomet primins žiūrovams filmą „Trys dienos“, siūlydama pamatyti jį visame autoriaus kūrybos kontekste.

Kas Jus atvedė į kiną? Noras? Polinkis? Studijos?

Tikriausiai vis dėlto noras. Būtent noras.

Ką Jums reiškia kino sąvoka? Amata? Darbą? Egzistencijos formą?

Yra poreikis atrasti savo buvimo formą (jū yra daug ir įvairių). Tačiau kai pasirenki vieną jų, tavo pasirinktoji forma tampa vienintelė. Taip turbūt man ir atsitiko. Nes kinas nėra esmė – jis tik priemonė išreikšti save. Man nereikėjo kino režisieriaus statuso. Norėjau išreikšti, padaryti tai, ką aš galvoju. Man regis, tiesiog suradau kiną kaip saviarškos formą.

Jeigu kalbėsime apie amata, jis man reikalingas tiek, kiek padeda dirbti. Niekada negalėčiau daryti to, ką daro daugelis režisierių (tarp jų ir daug gerų režisierių) – žanrinių filmų, reportažų. Man tai reikėtų pritaikyti savo amatai tam tikroje situ-

acijoje. Noriu daryti tai, ko reikia man. Kas tai yra, net pačiam apibrėžti labai sunku.

Kaip suvokiate save lietuviškame kine: esate jo kontekste ir jaučiate jo tęstinumą ar tariatės pradėdą kažką naują?

Atvirai kalbant, ryšio arba, Jūsų žodžiais tariant, konteksto nejaučiu. Nebuvo mano gyvenime laikotarpio, kad būčiau priartėjęs prie lietuviško kino. Aš juo negyvenau. Nebuvau jo žiūrovas. Nesirgau juo. Ar pradėdau kažką naują? Nemėgstu formuluoti tokių dalykų, tiesiog nežinau, ar tai, ką darau, yra nauja, ar sena. Svarbiau, ar visa tai nuoširdu.

Koks kinas Jums imponuoja?

Niekada nebandžiau klasifikuoti kino. Man nesvarbu nei stiliai, nei srovės. Galiu pasakyti tik tiek: mane jaudina kinas, kuris veikia emocionaliai. Tai gali būti skirtingų srovių ir skirtingų tautybių autoriai. Atvirai kalbant, mažai ką čia išmanau. Ir, antra vertus, niekada ir nesistengiau būti kino žinovu, negalėčiau nieko išsamesnio pasakyti apie kurią nors kinematografo kryptį ar net personaliją. Mano kino žiūrėjimas dažniausiai spontaniškas, pagal principą: priimu arba atmetu. Negaliu kitaip suformuluoti atsakymo.

Ar Jums svarbi kino patirtis? Ar pajutote jos stygių?

Patirtis? Turbūt tai nėra mano problema. Turėjau vienintelę problemą – išlikti kine, išsaugoti savo pojūčius ir žinoti, kad ten esu laisvas ir kad žinau, ką darau. Iš paskutiniųjų priešinais aplinkos prievartai. Nes juk kine esi priverstas bendrauti su daugybe žmonių, pats darbas trunka labai ilgai ir t. t. Tai savotiška aplinkos prievarta. Todėl turėjau vienintelį tikslą – neapgauti paties savęs. Ta apgavystė gali įgyti euforijos, nuovargio formą, pasidavimą nuovargiui arba rutinai, nesvarbu, iš kur kiltų grėsmė. Visada kyla pavojus ar net pagunda kažkuriame darbo etape apgauti save (arba apsigauti, apsimesti). Paskui viskas tampa akivaizdu ir tu negali pasirašyti savo filmo titruose. Apgauti save visada galima tik labai trumpam. Nežinau, ar patirtis čia gali išgelbėti ar padėti.

Ar pavyko neapgauti savęs filme „Trys dienos“?

Pavyko. Galiu tik pridurti, kad sunku išsaugoti, išlaikyti pojūčio naujumą, tiksliau, pirminį jutimą, pastūmėjantį tave daryti tai, ką sumanci. Reikia kiekvieną minutę žinoti, kad turi priešintis. Jeigu nori pasukti kino mašiną norima linkme, reikia visą laiką būti budriam, nes visai nesunku pamiršti, ko norėjai. Todėl ir kalbu apie pavojų apgauti save. Manau, kad man pavyko neapgautinėti savęs.

Kas Jus skatina pradėti filmą?

Impulsas. Jis neturi nicko bendra su įvykiais ar konkrečiais dalykais. Tas impulsas slypi kažkur giliai, tai prigęsta, nugrimzta, tai išnyra, įgaudamas konkrečią formą.

Ta konkretni forma ir buvo šį kartą „Trys dienos“. Jeigu prisiminsime scenarijų, filmas gerokai nutolo nuo jo.

Nuo scenarijaus iki filmo – pora metų. Jis negalėjo nenutolti. Tiesiog scenarijų rašiau kaip rašto darbą, kuris tada perteikė mano jausmus, tai, kas man tuo metu nedavė ramybės. Kad dabar tai nesutampa su rezultatu, laikau natūraliu dalyku. Manau, taip būna visada.

Ką Jums reiškia aktorius ir kiek Jūs saviraiškiai jis reikalingas?

Man labai reikalingas aktorius. Noriu iš jo daug (o gal mažai?), – kad būtų tuo, kuo jis pats yra. Juk daug artistų stengiasi pasislėpti už savo herojaus. Kalbėdami su režisieriumi jie dažnai vaidina savo herojų „Jis“. Tai savotiškos savisaugos sindromas. „Jis“ – tai lyg ir ne aš. Bet žmogus negali nieko išreikšti, jei jis neįveda bent dalies savęs.

Paprastai aktorius. Jeigu rinksitės aktorius per kino bandymus ir stebėsite tris tylinčius, vienas šalia kito sėdinčius žmones, dėmesį natūraliai atkreips vienas iš jų, visiškai nepriklausomai nuo to, kas parašyta scenarijuje. Čia nieko nepadarysi. Jūsų dėmesys natūraliai kryptis į šitą žmogų. Todėl manau, kad man svarbiausia – vėl neapsigauti, pataikyti teisingai. Tai dar nereikšmia, kad vėliau filmuojant nereiks ilgai ir atkakliai dirbti su paties pasirinktu žmogumi. Bet esu tikras – jeigu nieko nėra, tai nieko ir neatsiras dirbant. Žmogus, įsprautas į jam svetimas aplinkybes, neišvengiamai sutrinka. Svarbu neapsigauti.

Klausiame, kiek man reikalingas

„Trys dienos“

aktorius filme? Tiek, kiek reikalingas filme žmogus. Man svarbu, ar aš tą žmogų jaučiu. Tai net svarbiau už tai, ką jis gali pasakyti. Jis man tiesiog žmogus. Jei jo nejaučiu, man jis neegzistuoja. Pripažįstu vienintelę žmogaus pripažinimo formą – jautimą. Jeigu tą žmogų jauti, jis yra tikras, gyvas, pilnakraujis. Man tai svarbiausia.

Parašėte savo filmo scenarijų, muziką, esate ir režisierius. Ar šitos autorystės prioritetas leidžia kokiai nors kitai profesijai būti bent minimaliai autonomiškai? Pavyzdžiui, ar savarankiškas kino filmo „Trys dienos“ operatorius?

Neįsivaizduoju filmo operatoriaus autonomijos. Vaizdas man – pagrindinis, todėl operatoriaus autonomija šiuo atveju negalima. Galimas tik intensyvus suartėjimas su operatoriumi, tada dirbti lengva.

Ką jums reiškia Karaliaučius / Königsbergas / Kaliningradas ir kodėl jį pasirinkote?

Kaliningradas turėjo ir turi tai, ką mažai kur esu matęs. Aš jį pažįstu. Jaučiu. Ten labai akivaizdi vokiečių kultūra, į kurią įėjo visai kiti žmonės – rusai, t. y. visiškai kita kultūra įsiliejo į vokišką aplinką. Ir tas dviejų kultūrų susidūrimas be galo ryškus ir akivaizdus. Šis susidūrimas ir buvo pagrindinis mano pasirinkimo motyvas. Vidinei filmo fabulai tai buvo labai paranku, net natūralu. Kaliningrade gausybė įvairiausių faktūrų, tai miestas, kuris ribojasi su Lietuva, šis kraštas susijęs su Lietuva jūra. Man jis – kažkas vientisa, ką galima be jokios autorinės prievartos natūraliai išreikšti, pačiam neorganizuojant ir nekuriant aplinkos dirbtinai.

Ar įsivaizduojate tolesnę savo biografiją kaip savotišką pirmojo filmo tęsą, tiksliau, kaip nuolatinį vieno filmo kūrimą?

Tikriausiai taip ir įvyks. Nors niekada nesistengiu apibrėžti savęs. Man svarbiausia – išsaugoti tą sritį, kurioje esu laisvas. Ar tai gali keistis? Turbūt, nes ir aš pats galiu keistis. Tiesiog nesistengiu (bent jau šito nenorėčiau) iš visų jėgų įsivertinti kurių nors temų ar kokių nors problemų, jei jos manęs neįjaušina. Jei jos išnyks iš mano gyvenimo, mano minčių pasaulio, tai išnyks ir iš mano kino. Toks abipusis ryšys.

Kokie Jūsų charakterio bruožai labiausiai trukdo dirbti ir ar kovojate su jais?

Man atrodo, kartais būnu neįtikėtina bjaurus. Stengiuosi kovoti su savo ydomis tik tada, jei pats suprantu, kad jos tikrai yra ydos. Šiaip ar taip, stengiuosi neperlenkti lazdos bendraudamas su žmonėmis. Bent jau man taip atrodo.

Žiūrint iš šalies, Jūsų biografija klostosi sklandžiai ir net labai sėkmingai. Filmas „Praėjusios dienos atminimui“ iš karto atkreipė į Jus dėmesį. Pirmasis pilnametražis filmas tuoj pat iškeliavo į Europos festivalius – Ženeva, Turinas, Portugalija, dabar – prestižinis Berlyno Jaunojo kino forumas. Ar jaučiate turįs jėgų pakelti ankstyvą šlovę?

Bijau, kad šlovė man negresia. Man regis, režisierius privalo atsiriboti nuo viso šito. Ypač kai dirba. Juk svarbiausia – nesupainioti tikslo su priemone, neužmiršti, kam ir dėl ko viską darai. Pirmapradiš noras, pirmapradiš impulsas visada švarus ir tikras. Jį išsaugoti svarbiausia.

Trumpai

Režisieriai apie „Scanoramos“ filmų herojus

Olivier Assayas („Zils Marijos debesys“):

Mano herojai – žmonės, kurie suvokia laiko tėkmę, jo poveikį gyvenimui, ir man buvo svarbu juos apsuoti maksimaliu pasaulio grožiu. Tuo grožiu, kuris yra už laiko ribų. Tačiau nenorėjau kurti atviruko, filmuoti neapgyvendintų kalnų vaizdų. Svarbu, kad Zils Marija viršūnė

yra aukštai kalnuose, bet ši vieta turi senus ir gilius ryšius su meno pasauliu, su Europos minties istorija.

Norėjau sukurti filmą – Juliette Binoche portretą. Ne tiesiog sugalvoti jai vaidmenį, bet sukurti jos įkvėptą filmą. Toliau viskas vyko taip. Kuo užsiima herojė? Ji repetuoja vaidmenį. Kas „paduoda“ jai replikas? Asistentas. Greičiausiai tai moteris. Kokią pjėsę ji repetuoja? Kažką panašaus į „Karčias Petros fon Kant“ ašaras apie keistus, jaudinančius dviejų moterų santykius. Viena moteris vyresnė, antro-

ji – jaunesnė. Taip atsiranda dvi-prasmiskumas, fizinio suartėjimo pavojus.

Kenas Loachas („Džimio salė“):

Pasakojimas apie Džimį ir jo klubą labai lokalus, paprastas: kukli šokių salė kažkur provincijoje, atrodė, visai nesvarbi. Tačiau ir vietos, ir bažnytinė valdžia iš visų jėgų spaudžia tą žmogų, ketindamos nušluoti salę nuo žemės paviršiaus. Klausimas, kodėl tokia neįspūdinga vieta suvokiama kaip esminė grėsmė, man pasirodė įdomus ir ak-

tualus. (...) Ko gero, labiausiai mane domina klausimas apie žmogaus valdomo mechanizmus, apie tai, kaip esami ribojami ir kontroliuojami. Tiesa, praėjo beveik šimtas metų nuo tada, kai Jimmy Galtonas kovojo su sistema, bet pasaulyje vis dar yra vietų, kur privalomos tos pačios taisyklės.

Ivanas I. Tverdovskis („Spec. klase“):

Visi mokytojai, kuriems rodome filmą, sako: „Taip nebūna.“ Žmonės paprastai nepastebi šalia vyks-

tančio siaubo. Iš tikrųjų tai vyksta visur, nesvarbu, kokia mokykla. Tai gali būti net privatus elitinis licejus užmiestyje, kuriame mokosi 12 žmonių, bet ir tai neleidžia išvengti pirmosios trauminės kontakto su sociumu patirties. Kiekvienas iš mūsų aktorių pasakojo panašią savo vaikystės, mokyklos istoriją. (...) Mūsų herojės Lenos istorija atsitiko ją vaidinančiai aktoarei Mašai Pojezza-jevai. Mokykloje ji buvo nekenčia-ma, mušama, neturėjo draugų.

PARENGĖ Ž. P.

Žvilgsnis pro skalbyklos duris

Pokalbis su „Nepatogaus kino“ festivalio laureatu

Šiomet pirmą kartą surengtame „Nepatogaus kino“ konkurse nugalėjo šveicarų režisierių Fredo Florey ir Floriane Devigne filmas „Skalbykla“. Geriausio filmo titulas „Skalbykla“ atiteko „už nepatogų ir itin kūrybingą filmą, išdrįsusį praversti turtingo Vakarų pasaulio skalbyklos duris“. Beveik visas filmo veiksmas vyksta Lozanos daugiabučio, kurio gyventojai – imigrantai, koridoriuje ir jame įsispraudusioje skalbykloje. Naujoji skalbyklos prižiūrėtoja Claudina bando įvesti tvarką. Tačiau visiems gyventojams – skirtingų religijų ir kultūrų žmonėms – reikia sutarti, kada kam naudotis skalbykla. Šis mini visuomenės modelis turi ir savo „dugną“ – rūsųje įsikūrusį viešnamį. „Skalbykla“ – tai gyvas žvilgsnis į žmonių bendruomenę, jautriai fiksuojantis pastato gyventojų kivirčius ir susitaikymus. Apdovanojimą Vilniuje atsiėmęs Fredas Florey papasakojo apie filmą ir jo užkuliusius.

Kaip gimė filmo idėja? Kaip radote filme rodomą pastatą?

Šveicarijoje būna taip, kad žmonės neturi nuosavų skalbimo mašinų ir yra bendra skalbykla visam pastatui. Mums tai pasirodė tinkama vieta klausimui: „Kaip žmonėms sugyventi kartu visuomenėje?“ Šiame Lozanos rajone gimusi Floriane Devigne prisiminė šią vietą. Ji mums pasirodė įdomi ir tinkama, nes skalbykla yra šalia lifto ir tai suteikė galimybę sutikti visus gyventojus, net jei jie neskambia, taip pat sukūrė dramaturginę situaciją: jie įeina į kadra, išeina iš jo. Kita priežastis, kuri mus ten atvedė, buvo ga-

limybė parodyti tikrovę, kurios Šveicarijoje dažniausiai nematai, kurią bandoma paslėpti, nes viskas turi būti švaru, tobula, turtinga. Tačiau realybė ne tokia. Dauguma šio pastato gyventojų ne patys jį pasirinko, o buvo atkelti. Jie atvyko iš įvairių šalių bei kultūrų ir turi rasti bendrą kalbą. Svarstėme, kaip, būdami skirtingi, galime gyventi kartu. Geriausiai tai sekėsi Claudinai, ji stengėsi ne vadovauti, o viską organizuoti. Nors atrodo, kad prižiūrėti skalbyklos grafiką nuobodu, svarbu, kaip tu tai darai, juk gali elgtis kaip kariuomenėje, bet gali ir ieškoti kompromisų. Stengėmės išvengti gyventojų ir pastato portretizavimo. Svarbu buvo jie visi kartu, o ne atskirai. Nenorėjome tipiško „pastato filmo“. Norėjome papasakoti, kaip žmonės dalinasi erdve, kaip joje sugyvena. Ta erdvė gali būti skalbykla, pastatas, miestas, šalis.

Kiek laiko užtrukote filmuodami?

Iš pradžių, kol gavome finansavimą, maždaug metus ėjome į namą ir stebėjome. Filmavimas truko šešias savaites, gal tik porą dienų turėjome laisvą. Buvo nelengva išbūti ten tiek laiko. Žmonės įdomūs, bet koridoriuje ilgai būti sunku.

„Skalbykloje“ matome, kad žmonės ne visada draugiškai reaguoja į kamerą. Kaip jums sekėsi suartėti su namo gyventojais?

Tai priklauso nuo žmonių, vieniems iškart viskas buvo gerai, kitiems reikėjo daug laiko, kad jie pradėtų bendrauti su kamera. Kai kurie, kuo ilgiau ten buvome, tuo labiau mūsų nekentė. Geriausiai mus

priėmė Claudina. Ji tiesiog natūraliai bendravo priešais kamerą. Per Claudiną buvo lengviau priartėti prie kitų. Gyventojai nenorėjo būti filmuojami, nes ši vieta susijusi su prostitucija, rūsųje yra vienas didžiausių prostitucijos taškų. Tiems žmonėms nelabai patinka, kas vyksta rūsųje. Todėl dauguma nori kuo greičiau išsikraustyti.

Bet prostitucija Šveicarijoje yra legali?

Taip, jei nori tuo užsiimti, nueini į policiją, išsiimi leidimą, moki mokesčius. Bet šiame pastate dauguma merginų dirba nelegaliai.

Kaip jautėtės filmuodami, ypač kai žmonės reaguodavo nepalankiai?

Mes nenorėjome užgauti žmonių. Jie bijojo, kad jais pasinaudosime, pažeminsime, nes turime kamerą, ši jiems asocijuosi su televizija, kuri būtent taip kartais ir elgiasi. Skalbykla – labai privati erdvė, nes žmonės skalbia savo drabužius, apatinius, nors kartu tai vieša vieta. Ne visiems patinka kamera. Kartais filmo herojai pasakodavo istorijas, kai kamera išjungta, bet kai ją įjungdavome, nebenorėdavo nieko sakyti. Stengėmės prisitaikyti prie jų charakterių. Kartais užduodavome klausimų, bet šiaip nieko nerežisavome, jie patys pradėdavo kalbėti.

Ar kartais neatrodė, kad užstrigote, kad pasakojimas nejudą pirmyn?

Nuo pat pradžių nežinojom, kaip viskas bus, aplinka atrodo banali ir nuobodi. Iki pat pabaigos buvo sunku išsaugoti tikėjimą projektu. Idėja įdomi, prieš filmavimą viskas at-

rodė aišku: ketinimai, motyvai. Tačiau nesitikėjome, kad būsime tokie nepriimtini. Bijojome, kad filmas nepavyks. Tai kaip loterija. Lauki ilgai ir niekas nevyksta valandų valandas.

Tai bendras jūsų projektas su Floriane Devigne. Ar sunku

„Skalbykla“

dirbti dviem režisieriams?

Tai nėra lengva. Bet aš buvau su kamera, o Floriane buvo ta, kuri labiau mezgė ryšius su žmonėmis. Sunkiausia buvo montuojant, sunku turėti vieną nuomonę, požiūrį. Bet nusprendėme, kad ji tars pasakutinį žodį, jei abu dėl ko nors nesutarsime.

Kai kūrėte filmą, ar galvojote apie formą, ar visas dėmesys buvo sutelktas į pasakojimą?

Visų pirma buvo svarbu, kaip filmuoti erdvę. Joje buvo daug stiprios baltos šviesos, o mūsų kamera la-

bai jautri, fiksuoja visas detales, odos nelygumus. Todėl stengėmės rasti tokį filmavimo kampą, kad žmonės atrodytų gražūs. Taip pat stengėmės, kad tai nebūtų televizinė dokumentika su interviu ir panašiai. Lengvai gali įkliūti į televizinio reportažo pinkles apie neturtingus žmones. Norėjome, kad „Skalbykla“

būtų kinematografiška, kad filme būtų ne tik informacija, siekėme sukurti emocijas ir tam tikrą grožį.

Kokie Jūsų ateities projektai? Gal kursite vaidybinį filmą?

Man įdomus ir vaidybinis kinas, bet kitas mano projektas taip pat bus dokumentinis filmas apie iškalėjimo išėjusius žmones. Bet jei turėsiu gerą istoriją, kurią norėsiu papasakoti, imsiuos ir vaidybinio.

KALBĖJOSI IEVA KOTRYNA SKIRMANTAITĖ

Rodo TV

Leiskime jiems pailsėti

Praėjo tik dvidešimt penkeri metai, ir Berlyno siena įgijo legendos bruožų. Apie ją kuriami filmai, rašomi prisiminimai, saugomos simboliškos su siena susijusios vietos. Vokiečių sociologai tvirtina, kad kasmet vis daugiau žmonių liudija pasipriešinimą režimui, kuris, būkime sąžiningi, Vokietijos demokratinėje respublikoje (VDR) tikrai nebuvo stiprus. Šį reiškinį ne pirmus metus galima stebėti ir pas mus: dabar dauguma lietuvių įsitikinę, kad kovoją prieš sovietų valdžią. (Kai kurie, beje, su ja, tiksliau, su Žaliojo tilto skulptūromis, kovoją iki šiol.)

Vokietija 25-ąsias sienos žlugimo metines mini plačiai. Vieną joms skirtą televizijos filmą, Christiano Schwachow „Bornholmo gatvė“, šeštadienio naktį parodys LRT (8 d. 23.50). Pagrindinis filmo herojus turi prototipą – tai VDR karininkas Haraldas Jägeris, kuris lapkričio 9-osios naktį savo iniciatyva nusprendė atidaryti Rytų ir Vakarų Berlyną skiriančią pasienio užkardą ant tilto Bornholmo gatvėje.

Kad žmogaus gyvenimas gali pasikeisti akimirksniu, liudija ir Shane'o Blacko kriminalinė komedija

„Kaubojai ir ateiviai“

„Bučiuok bučiuok, šauk šauk“ (BTV, 11 d. 21.30), sukurta pagal 1941 m. parašytą Bretto Halliday'aus romaną. Pagrindinis filmo herojus, smulkus sukčius ir vagišius Haris (Robert Downey jaun.), prieš Kalėdas nusprendžia užsukti į Niujorko parduotuvę. Bėgdamas nuo įsijungusios signalizacijos jis pataiko tiesiai į aktorių atranką. Vyro išgastis padaro didelį įspūdį režisieriui. Taip Haris atsiduria Holivude, kur filmavimui (kad būtų kuo realistiškesnis) jį rengia tikras privatus detektyvas Peris (Val Kilmer). Jis yra gėjus. Vyrai nejučia vienas kitam simpatizuoja, bet aplinkybės priverčia juos kartu tirti žmogžudystę, tad realizmas taip sutirštėja, kad Haris su Periu tampa neatskiriami.

Blackui akivaizdžiai prie širdies

film noir, tad viską, ką jis nuo mažens pamėgo skaitydamas pulp fiction, režisierius sudėjo į debiutinį savo filmą. Jį padalijo į penkias dalis, kiekvienos jų pavadinimą pasiskolindamas iš Raymondo Chandlerio romanų. Filmo pavadinimas primena apie amerikiečių kino kritikos klasikę Pauline Kael, kuri, kartą pamačiusi viename plakate „Bučiuok bučiuok, šauk šauk“, taip pavadino ir savo recenzijų rinkinį, o kartu įvardijo tai, kas mus labiausiai žavi kine. Blackas savo filme iš to, žinoma, pasityčioja, nes yra įsitikinęs, kad šiuolaikiniai nusikaltėliai bei detektyvai smarkiai nusileidžia tiems iš film noir šlovės laikų. Pasišaipio jis ir iš šiuolaikinio kino. Priartėjus finalui, pasakotojas perspėja žiūrovus: „Nesirūpinkite, aš

mačiau „Žiedų valdovą“, todėl mano istorijoje nebus 17 pabaigų.“ Norėčiau išduoti jo pabaigą, bet nebūsiu toks žiaurus.

Beje, paganyti akis į Robertą Downey jaun. galima iš komikso gimusio postmodernistinio kino pavyzdyje – Jono Favreau filme „Geležinis žmogus“ (TV3, šįvakar, 7 d. 21.40). Čia jis vaidina turtuolį išradėją Tonį Starką, kuris patenka į nelaisvę pas Afganistano teroristus, o šie nori, kad Tonis jiems sukurtų masinio naikinimo ginklą. Tačiau šis, kad ir būdamas itin pažeidžiamas, sugeba tapti nesunaikinamas. Man regis, filmas puikiai užfiksavo šiuolaikinio pasaulio permanentinio infantilumo būseną ir jos sukeltus kompleksus, kuriuos filme ir įkūnija Tonis Starkas. Tačiau jo sūkis „Jei nori padaryti gerai, padaryk pats!“ man patinka.

Ko gero, sūkiui visada ištikimas ir Džeimsas Bondas, kurį Danielio Craige'o pavidalu Marco Forsterio filme „Paguodos kvantas“ primins TV3 (9 d. 21.30). Craige'as kartu su Harrisonu Fordu kovos prieš šlykščius ateivius kitame Jono Favreau filme „Kaubojai ir ateiviai“ (TV3, 8 d. 21.10). Jo veiksmas nukels į 1873-uosius, Arizonos valstijos užkampį. Į jį atklysta atmintį praradęs žmogus. Jis taps vienintele mieste-

lio viltimi išsigelbėti. Nors ateiviai laukiniuose Vakaruose ir sugriauna įprastą mano mėgstamo vesterno žanro tvarką, „Kaubojus ir ateivius“ žiūrėti visai malonu, kad ir gėda.

Rudenį malonumų apskritai ima katastrofiškai stigti, todėl ne pro šalį bus ir grynai moteriškas gėdingas malonumas – saldutėlis Pat O'Connor „Meilės lapkritis“ (BTV, 12 d. 21.30). Tiesa, kaip ir pridera meilės romanams, čia bus ir mirtina liga, tad gražuoliui Keanu Reevesui teks laimėti tampyti po ligoninės koridorius nelabai į save panašią gražuolę Charlize Theron. Ji vaidina lyg psichoterapeutę, lyg filosofę, kuri paskutinius savo gyvenimo mėnesius nusprendžia seksu gydyti vyrų sielas. Gydymas turi trukti mėnesį, todėl Reeveso herojui darboholikui tenka lapkritis.

Clinto Eastwoodo filmo „Anapus“ (TV1, šįvakar, 7 d. 22.45) veikėjai – žmonės, pažinę mirtį. Trys filmo istorijos pasakoja apie cunamį išgyvenusią žurnalistę, berniuką, kuris autokatastrofoje prarado brolių dvygnį, ir žmogų (Matt Damon), kuris moka kalbėti su mirusiais. Tiesa, jis pavargo bendrauti ne tik su mirusiais, bet ir su gyvais.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

„Tarp žvaigždžių“

Savaitės filmai

Dingusi ****

Naujas Davido Fincherio filmas, sukurtas pagal Gillian Flynn romaną, prasideda kaip trileris, baigiasi kaip satyra. Pasakodamas istoriją apie žmoną, dingusią per penktąsias vestuvių metines, režisierius aiškina Eimės (Rosamunde Pike) ir Niko (Ben Affleck) Danų santuokos ypatybes, aptaria pastaraisiais metais JAV sudrebinusią ekonominę krizę, – jos aukomis galima vadinti ambicingų žurnalistų porą, priverstą ieškoti užuovėjos provincijos užkampyje, – analizuoja šiuolaikinės santuokos būseną apskritai ir tyčiojasi iš lengvai žmonėmis manipuliuojančios žiniasklaidos: būtent ji žmonos nužudymu pirmiausia apkaltina vyrą. Vis dėlto Fincheris nebūtų Fincheris, jei nesugebėtų visą filmą išsaugoti bauginančio dviprasmiškumo ir nustebinti netikėtomis išvadomis (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas)

Džesabelė: dvasios prakeikimas ***

Jauna moteris Džesabelė sugrįžta į Luizianą, savo tėvo namus. Po tragiškos avarijos, kurioje žuvo vyras ir dar negimęs kūdikis, ji negali valdyti kojų. Netrukus Džesabelė atranda vaizdajuostes, kurias nufilmavo seniai mirusi jos motina. Keisti įvykiai nesiliauja, pranašystės pradeda pildytis ir moteris suvokia, kad turi stoti akistatose su įtūžusiu vaiduokliu. Režisierius Kevinas Greutertas sumontavo bene penkis „Pjūklus“, tad jo sugebėjimais bent jau priversti žiūrovus išgyventi siaubą galima neabejoti. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Sarah Snook, Markas Weberis, Davidas Andrewsas (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

Įniršis ****

1945-ųjų balandį pergalė prieš nacių Vokietiją jau visai arti. Sąjungininkai juda prieš teritoriją ir rengia paskutinę Europos karo teatro ataką, bet mirtis tyko visur. Tanko, ant kurio užrašyta „Įniršis“, vadas Vardadis kovojo su naciais visur – iš pradžių Afrikoje, paskui Europoje. Dabar tankas yra prieš užnugarį. Vardadis nori ir pats išgyventi karę, ir išsaugoti savo komandos gyvenimą. Tačiau kai prie jų prisijungs naujokas Normanas, viltis atrodys nebe tokia reali, ypač kai „Įniršio“ ekipažui teks dalyvauti savizudiškoje misijoje. Davido Ayerio filme pagrindinius vaidmenis sukūrė Bradas Pittas, Shia LaBeoufas, Loganas Lermanas, Michaelas Pena (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

Stounhersto beprotnamis ***

Jaunas medikas Edvardas įsidarbina psichiatrinėje ligoninėje. Netrukus jis supranta, kad dingo vienas gydytojas. Jį pavogė pacientai, jie užgrobs ir visą ligoninę. Režisierių Bradą Andersoną įkvėpė vienas Edgardo Allano Poe apsakymas. Filmas buvo kuriamas Bulgarijoje, kai kurios scenos nufilmuotos karaliaus rūmuose Sofijos pakraštyje. Ten iki šiol gyvena paskutinis bulgarų monarchas. Pagrindinius vaidmenis filme sukūrė Kate Beckinsale, Jimas Stugessas, Benas Kingsley, Michaelas Caine’as, Davidas Thewlis, Sinead Cusackas, Brendanas Gleesonas (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

Tarp žvaigždžių ****

Kai paaiškėja, kad mūsų laikas Žemėje baigiasi, mokslininkų būrys išsirengia į svarbiausią misiją. Jie keliauja už mūsų galaktikos ribų, iš naujo atrastu erdvės ir laiko tuneliu, kad įsitikintų, ar žmonės turi šansą išgyventi tarp žvaigždžių, kitame išmatavime. Fiziko Kipo Thorne’o teorija parremta filmą iš pradžių rengėsi kurti Stevenas Spielbergas, vėliau jis atiteko Christopheriui Nolanui, garsėjančiam neįprastais paprastų istorijų pasakojimo būdais. Todėl „Tarp žvaigždžių“ – vienas laukiamiausių šių metų filmų. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Matthew McConaughey’s, Anne Hathaway, Jessica Chastain, Billas Irwinas, Ellen Burstyn, Michaelas Caine’as, Wesas Bentley’s (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

***** – šedevras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, * – jei turite daug laiko, * – nickalas

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

7, 10–13 d. – Redirected (rež. E. Vėlyvis) – 14.15, 16.45, 19.30, 21.45; 8, 9 d. – 11.45, 14.15, 16.45, 19.30, 21.45
 7–13 d. – Tarp žvaigždžių (D. Britanija, JAV) – 11, 14.30, 18, 21.30
 Džesabelė: dvasios prakeikimas (JAV) – 12, 14.10, 16.30, 18.50, 21 val.
 7–16 d. – „Scanorama 2014“ (žiūrėkite atskirą repertuarą www.scanorama.lt)
 11 d. – John Wick (JAV) – 19.45
 7–10, 12, 13 d. – Karti, karti 2 (Rusija) – 12.10, 16, 19.45, 22 val.; 11 d. – 12.10, 16, 22 val.
 7–13 d. – Įniršis (JAV) – 14.40, 17.40, 20.40
 7–10, 12, 13 d. – Gustavo nuotykių (rež. V. Lekavičius, A. Gričius) – 14.30; 8, 9 d. – 12, 14.30
 7–13 d. – Stounhersto beprotnamis (JAV) – 17, 21 val.
 7–10, 12, 13 d. – Su meile, Rouzė (D. Britanija, Vokietija) – 18.40; 8, 9 d. – 11.15, 18.40
 8, 9 d. – Sparnai: ugnies tramdytojai (JAV) – 12.15
 7–12 d. – Aleksandras ir baisiai, labai siaubingai nesėkminga diena (JAV) – 14.20
 7–13 d. – Dėžinukai (JAV) – 16.20
 Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 13.30
 7–11, 13 d. – Dingusi (JAV) – 18.20
 7–13 d. – Drakula. Pradžia (JAV) – 21.40

Forum Cinemas Akropolis

7–13 d. – Redirected (rež. E. Vėlyvis) – 14, 15.40, 18.35, 21.30
 Tarp žvaigždžių (D. Britanija, JAV) – 10.30, 13.10, 18.10, 19.15, 20.50
 Džesabelė: dvasios prakeikimas (JAV) – 13.50, 16, 18.20, 20.40
 11 d. – John Wick (JAV) – 19.40
 12 d. – Dviejų naktų nuotykis (JAV) – 18.50
 7–13 d. – Gustavo nuotykių (rež. V. Lekavičius, A. Gričius) – 10.20, 11.30, 12.50, 15, 16.15
 Karti, karti 2 (Rusija) – 12.30, 14.50, 17.10, 19.30, 21.40
 Įniršis (JAV) – 12.10, 15.05, 18, 21 val.
 7–11, 13 d. – Su meile, Rouzė (D. Britanija, Vokietija) – 11.20, 16.30, 18.50; 12 d. – 11.20, 16.30
 7–13 d. – Stounhersto beprotnamis (JAV) – 13.40, 21.20
 Dėžinukai (JAV) – 10.40; Dėžinukai (3D, JAV) – 16.50; 8, 9 d. – Sparnai: ugnies tramdytojai (JAV) – 10.10
 7–13 d. – Bėgantis labirintu (JAV) – 12.20
 Rūsų (rež. R. Matačius) – 17.30
 7–10, 12, 13 d. – Drakula. Pradžia (JAV) – 19.40
 7–13 d. – Anabelė (JAV) – 21.50

„Skalvijos“ kino centras

Europos šalių kino forumas „Scanorama“
 7 d. – Baalas (Vakarų Vokietija) – 17 val.; 11 d. – 21.30
 7 d. – Laiškas karaliui (Norvegija) – 19 val.; 10 d. – 19.15
 7 d. – Aš esu tavo (Norvegija) – 20.30
 8 d. – Meilė iš pirmo smūgio (Prancūzija) – 18 val.
 8 d. – Nuotakas (Gruzija, Prancūzija) – 20 val.
 9 d. – Laimingas, kad esu kitoks (dok. f., Italija) – 14.45
 9 d. – Getas. Viviano Amsalem teismas (Prancūzija, Vokietija, Izraelis) – 16.45
 9 d. – Išganymas (Danija) – 21.20
 10 d. – Optimistės – 15 val. (seansas *senjorams*)
 10 d. – Trys dienos (rež. Š. Bartas) – 17 val.
 10 d. – Panelė prievarta (Graikija) – 20.45; 13 d. – 21.15
 11 d. – Kukurūzų sala (Gruzija, Vokietija,

Prancūzija, Čekija, Kazachstanas, Vengrija) – 17 val.
 11 d. – Metalistė (Islandija) – 19 val.
 12 d. – Miške kaip kalnuos (Vokietija, Rumunija) – 18.30
 Th. Angelopoulos filmų retrospektyva
 6 d. – Amžinybė ir diena (Graikija, Prancūzija, Italija) – 16.30
 8 d. – Medžiotojai (Graikija) – 15 val.; 12 d. – 15.30
 9 d. – Peizažas rūke (Graikija, Prancūzija, Italija) – 19 val.
 12 d. – Uliso žvilgsnis (Graikija, Prancūzija, Italija, Vokietija) – 21 val.
 13 d. – Keliaujantys artistai (Graikija) – 17 val.
 8 d. – Europos kino akademijos nominantai ir laureatai 2013/ EFA – 22 val.
 16 d. – Naujasis Baltijos kinas. 1 programa – 14.45; 2 programa – 18 val.; 3 programa – 19.30
 Ciklas „Karlsono kinas“
 8 d. – Mažylio Nikolija atostogos (Prancūzija) – 13 val.; 9 d. – Detektyvai (Danija) – 13 val.

Pasaka

7 d. – Ida (Lenkija) – 17.45, 22 val.; 8 d. – 16, 22.15; 9 d. – 13.15, 17.15, 21.45; 10 d. – 17.30, 21.15; 11 d. – 17.30, 21.30; 12 d. – 21.30; 13 d. – 19.30, 21 val.
 7 d. – Visa karaliaus kariauna (JAV) – 19.30
 7 d. – Havras (Suomija, Prancūzija, Vokietija), Susitikimas su A. Wilmsu – 18 val.
 7 d. – Tarp žvaigždžių (JAV) – 20.30; 8 d. – 17.45; 9 d. – 16 val.; 10, 11 d. – 20 val.; 12 d. – 20.30; 13 d. – 17.45
 7 d. – Mažylio Nikolija atostogos (Prancūzija) – 17.30; 8 d. – 11, 11.15, 13.15; 9 d. – 11.15, 14 val.; 9 d. – 16.45; 12 d. – 19 val.; 13 d. – 17 val.
 7 d. – Nematomas frontas (Lietuva, Švedija, JAV) – 19.45; 9 d. – 18.45; 10 d. – 17.15
 7 d. – Stounhersto beprotnamis (JAV) – 21.30; 9 d. – 20.45
 8, 9 d. – Gustavo nuotykių (rež. V. Lekavičius, A. Gričius) – 11.30
 8, 9 d. – Mažylio Nikolija (Prancūzija) – 11 val.
 8 d. – Šimto žingsnių kelionė (D. Britanija) – 13.30
 8 d. – Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 21.15; 9 d. – 15 val.; 10 d. – 17.45
 8 d. – Linkolnas (JAV) – 19.30; 8 d. – Šefas (Prancūzija, Ispanija) – 19 val.
 8 d. – Virtuvė Paržiuje (Rusija) – 21 val.
 9 d. – Mėnesienos magija (JAV) – 19.15; 13 d. – 21.15
 9 d. – Su meile, Rouzė (D. Britanija, Vokietija) – 21.15; 10 d. – 19.15; 11 d. – 18 val.; 13 d. – 17.30
 9 d. – Nuosprendis (JAV) – 19.30
 9 d. – Radviliada (rež. R. Rakauskaitė) – 13 val.; 11 d. – 17.15
 9 d. – Mergaitė su katinu (Italija) – 14.45; 10 d. – 19 val.; 12 d. – 21 val.; 13 d. – 21.30
 10, 11 d. – Po oda (D. Britanija, JAV, Šveicarija) – 21 val.
 11 d. – Šimtametis, kuris išlipo pro langą (Švedija, Kroatija) – 19.15; 13 d. – 15 val.
 12 d. – Vakarų su Izolda – 18.30

Ozo kino salė

7 d. – Radviliada (rež. R. Rakauskaitė) – 16.30; Ekskursante (rež. A. Juzėnas) – 18 val.; Mona (Latvija) – 20 val.
 8 d. – Stounhersto beprotnamis (JAV) – 18.15

KAUNAS

Forum Cinemas

7, 8 d. – Tarp žvaigždžių (D. Britanija, JAV) – 11.30, 15, 18, 19.15, 21.10, 22.45; 9–13 d. – 11.30, 15, 18, 19.15, 21.10

7, 8 d. – Redirected (rež. E. Vėlyvis) – 14.15, 16.30, 18.50, 21.30, 23.45; 9–12 d. – 14.15, 16.30, 18.50, 21.30; 13 d. – 14.15, 18.50, 21.30
 7, 8 d. – Džesabelė: dvasios prakeikimas (JAV) – 12.40, 17, 18.20, 20.30, 22.40; 9–13 d. – 12.40, 17, 18.20, 20.30
 11 d. – John Wick (JAV) – 19.25
 12 d. – Dviejų naktų nuotykis (JAV) – 18.20
 7–9, 11–13 d. – Gustavo nuotykių (rež. V. Lekavičius, A. Gričius) – 11, 12.20, 13.20, 15.40; 10 d. – 11, 13.20, 15.40
 7–10, 12 d. – Karti, karti (Rusija) – 12.50, 19.25; 11, 13 d. – 12.50
 7–13 d. – Įniršis (JAV) – 15.10, 18.15, 21 val.
 Dėžinukai (3D, JAV) – 12, 14.50
 Dėžinukai (JAV) – 10.40
 7–11 d. – Stounhersto beprotnamis (JAV) – 15.30, 18.20; 12, 13 d. – 15.30
 7–12 d. – Su meile, Rouzė (D. Britanija, Vokietija) – 10.30, 17.10; 13 d. – 10.30
 Lošėjas (rež. I. Jonynas) – 14.40
 8, 9 d. – Sparnai: ugnies tramdytojai (JAV) – 10.20; 7–12 d. – Rūsų (rež. R. Matačius) – 21.45; 7–13 d. – Amazonės džiunglės (JAV) – 10.50; 7, 8 d. – Apsimesime farais (JAV) – 23.40; 7–13 d. – Bėgantis labirintu (JAV) – 13 val.; 7–12 d. – Dingusi (JAV) – 20.40; 7, 8 d. – Anabelė (JAV) – 23.50

KLAIPĖDA

Forum Cinemas

7–13 d. – Tarp žvaigždžių (D. Britanija, JAV) – 10.40, 14.20, 17.25, 20.55, 20 val.; Redirected (rež. E. Vėlyvis) – 15, 17.15, 19.30, 21.45; Džesabelė: dvasios prakeikimas (JAV) – 14.05, 16.25, 18.35, 20.50
 11 d. – Pasaulio virtuvė (rež. A. Ptakauskaitė) – 18 val.
 11 d. – John Wick (JAV) – 18 val.
 12 d. – Dviejų naktų nuotykis (JAV) – 18.45
 7–13 d. – Gustavo nuotykių (rež. V. Lekavičius, A. Gričius) – 10.10, 11.10, 12.35, 14.55
 7–10, 12 d. – Su meile, Rouzė (D. Britanija, Vokietija) – 12.30, 12.40, 18 val.; 11, 13 d. – 12.30, 12.40
 7, 9, 10, 12 d. – Įniršis (JAV) – 17.05, 20.30; 8, 11 d. – 20.30; 13 d. – 17.05
 7–11, 13 d. – Stounhersto beprotnamis (JAV) – 13.30, 18.45; 12 d. – 13.30; Karti, karti 2 (Rusija) – 16.15, 21.30; 8, 9 d. – Sparnai: ugnies tramdytojai (JAV) – 10.30
 7–13 d. – Dėžinukai (3D, JAV) – 14.50; Dėžinukai (JAV) – 10.20; Aleksandras ir baisiai, labai siaubingai nesėkminga diena (JAV) – 12 val.

ŠIAULIAI

Forum Cinemas

7–13 d. – Redirected (rež. E. Vėlyvis) – 12.40, 17.05, 19.20, 21.50; Tarp žvaigždžių (D. Britanija, JAV) – 12.10, 15.25, 17.30, 21 val.; Džesabelė: dvasios prakeikimas (JAV) – 14.55, 19, 21.20
 11 d. – Pasaulio virtuvė (rež. A. Ptakauskaitė) – 18 val.
 11 d. – John Wick (JAV) – 18.40
 12 d. – Dviejų naktų nuotykis (JAV) – 21.40
 7–13 d. – Gustavo nuotykių (rež. V. Lekavičius, A. Gričius) – 10.30, 12.50, 15.10
 7, 10, 11, 13 d. – Su meile, Rouzė (D. Britanija, Vokietija) – 13.30, 18.30; 8, 9 d. – 10.50, 13.30, 18.30; 12 d. – 13.30
 7, 10, 13 d. – Įniršis (JAV) – 15.35, 18.40; 8, 9 d. – 10.40, 15.35, 18.40; 11 d. – 15.35
 7–11, 13 d. – Stounhersto beprotnamis (JAV) – 15.50, 20.50; 7–13 d. – Dėžinukai (JAV) – 10.20; Dėžinukai (3D, JAV) – 13.10
 8, 9 d. – Sparnai: ugnies tramdytojai (JAV) – 10.10; 7–11, 13 d. – Karti, karti 2 (Rusija) – 21.40

Redaktorė – Agnė Narušytė
 Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė
 Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Milda Brukštutė
 Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markulienė
 Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaitė

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išleina penktadieniais.
 Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos“, Maironio g. 6, 01124 Vilnius. Tel.: 2613039, 2611926.
 El. paštas 7md@takas.lt. ISSN 1392-6462. 3 sp. l. Tiražas 900 egz.
 Spausdino UAB „Ukmergės spaustuvė“, Vasario 16-osios g. 31, Ukmergė
 Remia Lietuvos kultūros taryba, Lietuvos spausdos, kultūros, radijo ir televizijos rėmimo fondas

